

Koaličné stratégie v komunálnych voľbách na Slovensku v rokoch 1998 a 2002¹

Andrej Orogváni²

Abstract: *Coalition Strategies in the Municipal Elections in Slovakia in 1998 and 2002*

The goal of the study is to research the coalition strategies of the Slovak political parties in the municipal elections. Two basic research questions are raised: 1. When do parties let themselves be part of a coalition, and when do they take part in the elections on their own?; and 2. What is the underlying logic of coalition formation?. On the basis of these questions we propose several hypotheses which are tested by use of statistical methods.

In the cases of HZDS, KDH and ANO, the study argues that there are significant connections between the national and municipal levels, which are expressed in two dimensions: a.) conflicts on the national level expressed in terms of the coalition – opposition divide are carried down to the municipal level and become an important factor in coalition formation; b.) specific organizational patterns are crucial for the parties' behaviour on the municipal level. These patterns, meanwhile, depend on processes that occur on the central level.

Keywords: *political parties in Slovakia, municipal elections, coalition strategies*

1. Úvod

Činnosť politických strán na komunálnej úrovni na Slovensku patrí k tým sféram, ktoré sú zatiaľ z veľkej miery neprebádané, resp. takmer nedotknuté politologickým výskumom. Naviac, tejto sfére sa takmer úplne vyhýba pozornosť médií, ktoré si všímajú takmer výlučne len najvyššie stranícke stupne, ich predstaviteľov a ich činnosť v parlamente či vo vláde. Myslíme si však, že nezaslúžene. Pôsobenie politických strán v obciach a mestách je podľa nášho názoru rovnako zaujímavým fenoménom, ako ich aktivity vo „veľkej“ politike na národnej úrovni. Existuje niekoľko dôvodov, prečo sa oplatí skúmať a analyzovať život strán na miestnej úrovni. Na jednej strane sa nižšie zložky strán často podieľajú na vnútrostraníckom živote a v niektorých prípadoch dokážu aj významným spôsobom zasiahnuť do procesov prebiehajúcich na národnej úrovni – niekde určujú podobu kandidátnej listiny do parlamentných volieb, inde zas môžu

---

¹ K metodologickej časti práce svojimi pripomienkami, podnetmi a radami podstatnou mierou prispel PhDr. Vladimír Krivý, Csc., za čo mu je autor práce veľmi vďačný. Taktiež sa mu chcem poďakovať za poskytnutie dátových súborov s výsledkami volieb a za pomoc pri ich spracovaní. Za závery a interpretácie však zodpovedá autor iba sám.

² Autor je študentom doktorského programu na Katedre politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Poštovní adresa: Filozofická fakulta Univerzity Komenského, Gondova 2, 818 02, Bratislava 16; e-mail: andrej.orogvani@gmail.com.

poskytnúť podporu lídrovi, či jeho vyzývateľom vo vnútrostraníckych konfliktoch. Na strane druhej vykonávajú tieto zložky aj vlastnú, autonómnu činnosť, ktorá sa najvýraznejšie prejavuje pri komunálnych voľbách starostov obcí a poslancov obecných a mestských zastupiteľstiev. Komplexné zmapovanie činnosti slovenských politických strán na miestnej úrovni by si však vyžiadalo rozsiahly výskum, ktorý v danej chvíli presahuje naše možnosti. Preto sme sa rozhodli pre našu prácu zúžiť náš výskumný záber a vybrali sme si len druhý z opísaných aspektov ich pôsobenia – aktivity strán v komunálnych voľbách.

Naším základným cieľom je preskúmať koalíčné stratégie vybraných slovenských politických strán v komunálnych voľbách starostov a primátorov v rokoch 1998 a 2002. Zaujíma nás pritom, ako a na základe čoho sa vybrané strany v týchto voľbách rozhodovali v kľúčových otázkach, ktoré sú s voľbami spojené. K týmto otázkam patrí rozhodnutia, či postaviť vlastného kandidáta samostatne, alebo v koalícii s inými stranami, a ak v koalícii, tak s ktorou stranou (stranami). Naším zámerom pritom nie je len deskripcia a konštatovanie daného stavu, ale aj pokus o vysvetlenie jeho príčin – identifikovanie faktorov, ktoré za rozhodnutiami strán stáli.

2. Teoretická reflexia problematiky, východiskové predpoklady a hypotézy

V nasledujúcej časti práce presnejšie stanovíme výskumné otázky, ktoré si v práci kladieme a formulujeme hypotézy, z týchto otázok odvodené. Okrem toho sa zaoberáme možnosťami teoretického uchopenia nášho problému, keďže všetky hypotézy by sa mali vychádzať z dopredu stanovených teoretických predpokladov. Až následne sa potom budeme môcť venovať praktickým otázkam metodologického postupu, operacionalizácie a verifikácie hypotéz, ako aj charakteru dát s ktorými v ďalších častiach pracujeme.

2.1. Reflexia komunálnej straníckej politiky v slovenskej politológii

Predtým, ako pristúpime k hlbšiemu teoretickému a metodologickému uchopeniu tohto výskumného problému, sa však ešte stručne pozrime, čo bolo k našej téme doteraz napísané. Ako sme už spomínali, (slovenská) komunálna politika nepatrí k primárnym oblastiam politologického záujmu. Predsa je však možné nájsť niekoľko prác, ktoré sa určitým aspektom dotýkajú našej témy. Asi najväčšie množstvo z nich sa venuje komunálnej politike v súvislosti s reformou verejnej správy prebiehajúcej na Slovensku po roku 1989. Tieto práce sa zaoberajú najmä problematikou decentralizácie štátnej moci na orgány miestnej a regionálnej samosprávy (Nižňanský 2002; Nižňanský a Kling 2003; Pilát 2003), inštitucionálnou stránkou týchto procesov (Pilát 2002) a otázkami regionálnych rozdielov (Kling 2002; 2003). Napriek nespornej celkovej

prínosnosti však majú pre náš výskumný zámer len obmedzenú využiteľnosť, keďže si takmer vôbec nevšímajú činnosť politických strán na komunálnej úrovni, prípadne politické strany spomínajú len v súvislosti s politizáciou procesu reformy verejnej správy (Mesežnikov 2002a). Zároveň však treba povedať, že pre nás pomáhajú zmapovať kontext a dynamiku prostredia, do ktorého je naša téma zasadená.

Druhá skupina prác, na ktorú chceme poukázať, sa venuje priamo slovenským politickým stranám, pričom sa však zameriava najmä na ich činnosť na národnej úrovni. Zároveň je však v nej možné nájsť viaceré odkazy a referencie spojené s ich vnútrostraníckou organizáciou. Rozhodovacie procesy v rámci strán a najmä otázky ich inštitucionalizácie a rozvinutosti straníckych organizácií v regiónoch sa priamo dotýkajú nášho výskumného problému. Komplexné spracovanie týchto tém je možné nájsť najmä v zborníku *Politické strany ako organizácie – prípady zo Slovenska* editovanom Rybárom (2004)³ a taktiež u Krauseho (2000) a Ondruchovej (2000). Čiastkové odkazy je možné nájsť v každoročných *Súbrnných správach o stave spoločnosti* vydávaných IVO v kapitolách G. Mesežnikova opisujúcich činnosť jednotlivých strán v rámci daného roku.

Posledná a bohužiaľ najmenej početná skupina prác sa priamo zaoberá komunálnymi voľbami, analyzuje ich výsledky, rozloženie podpory pre jednotlivé strany, úspešnosť koalícií a samostatných subjektov ako aj dlhodobejšie trendy pozorovateľné v slede viacerých volieb. Do tejto skupiny patria najmä práce V. Krivého (1999, 2002 a 2003). Výstupy z týchto prác a najmä metodológia, pomocou ktorej autor spracovával volebné výsledky patria k základným východiskám našej práce. Základné spracovanie pôsobenia strán v komunálnych voľbách môžeme nájsť aj u Mesežnikova (1999, 2003).

Z uvedeného prehľadu by malo byť zrejmé, že aj keď síce existuje určité množstvo literatúry, o ktoré sa môžeme v našej práci oprieť, podstatná časť vymedzeného problému ostáva neprebádaná a ostáva takpovediac na našich pleciah. Táto skutočnosť však zároveň predstavuje vedeckú výzvu, ktorú by bolo až trestuhodné neprijatť.

2.2. Výskumné otázky, teoretický rámec a hypotézy

Ako sme už naznačili v úvode, našim základným cieľom je nájsť odpoveď na dve otázky týkajúce sa komunálnych volieb:

---

³ Uvedená publikácia pozostáva z prípadových štúdií relevantných slovenských politických strán zameraných na ich vnútrostranícku organizáciu. Prípady strán, ktorými sa zaoberáme v tejto štúdií spracovali Rybár (ANO), Mínarovič (HZDS) a Bučan (KDH).

- Kedy budú strany vytvárat' v komunálnych voľbách koalície a kedy budú kandidovať samostatne a aké faktory stoja za týmito rozhodnutiami?
- S kým budú strany vytvárat' koalície? – Na základe čoho sa strany pri vytváraní koalícií rozhodujú?

Aby sme však mohli z týchto otázok formulovať hypotézy, ktoré by sa dali následne overovať a taktiež, aby sme sa vyhli samoučelnému zhromažďovaniu a opisovaniu empirických dát, potrebujeme aspoň základný teoretický rámec, ktorý nám pomôže prácu pevnejšie uchopiť a odlíšiť podstatné veci od nedôležitých. Každá práca, ktorá má ambíciu skúmať koaličné stratégie musí vychádzať z určitých predpokladov o konaní aktérov, v tomto prípade politických strán. Výskum koaličných stratégií predstavuje v rámci politickej vedy pomerne rozvinutú a dobre spracovanú oblasť. Kvôli obmedzenému rozsahu práce sa nemôžeme podrobne zaoberať jednotlivými teóriami. Načrtne iba základné línie, ktoré formujú diskusiu v tejto oblasti a ich možné využitie v rámci našej témy.

Prvé práce venované koaličným teóriám sa spájajú s teoretikmi *verejnej*, resp. *racionálnej voľby*⁴. Autori vychádzajúci z týchto teórií sa takmer vždy pozerajú na relevantných aktérov (politikov, strany) ako na subjekty racionálne sa usilujúce maximalizovať svoj osobný zisk. Na základe týchto predpokladov formulovali hypotézu, že strany, konajúce pod týmto imperatívom, sa vždy budú snažiť vytvárať vlády tak, aby sa nemuseli s nikým deliť o moc (a pôžitky z nej vyplývajúce), resp. v prípade nutnosti budú zostavovať také koalície, v ktorých sa budú o ňu musieť deliť čo najmenej. Tieto koalície sa označujú ako *minimal winning*. Koaličné teórie vychádzajúce z predpokladov teórie racionálnej voľby teda očakávajú, že vo vláde nebude žiadna strana, ktorá by nebola potrebná na získanie minimálnej, nadpolovičnej väčšiny v parlamente, pričom týchto strán bude aj najmenší možný počet. Z toho vyplýva, že strany nebudú žiadnym spôsobom brať do úvahy otázku ideológie, politického programu apod. a skôr zostavia koalíciu s menším počtom, aj keď ideologicky vzdialených partnerov, ako s nadbytočným počtom politicky blízkych strán. Prístupy zdôrazňujúce *office seeking* motiváciu strán pri vytváraní koalícií boli následne podrobené pomerne výraznej kritike. Tá na jednej strane spochybňovala pohľad na strany ako na výlučných maximalizátorov selektívnych motivácií ich lídrov a zdôrazňovala potrebu zohľadniť politické a programové preferencie strán pri vytváraní koalícií a na strane druhej zároveň poukazovala na neschopnosť týchto prístupov vysvetliť pomerne častý výskyt menšinových, či naopak nadrozmerých vlád.

---

⁴ K najvýznamnejším teoretikom teórie racionálnej voľby v rámci politickej vedy patria A. Downs, W. Riker a M. Leiserson. Pre prehľadné zhrnutie diskusie o koaličných teóriách pozri napr. Lijphart (1984) a Říchová (2000).

Uvedené rozdelenie týchto dvoch línií uvažovania o koalíčných stratégiách je samozrejme veľmi schematické a ich neskorší teoretický rozvoj priniesol rôzne komplexné pokusy ich vzájomného prepojenia. Pre nás je však kľúčové, či je možné tieto koncepty nejakým spôsobom využiť pri analýze formovania koalícií na komunálnej úrovni a ak áno, tak akým spôsobom. Keď sa pozrieme na túto otázku bližšie, okamžite môžeme identifikovať niekoľko pomerne zásadných problematických miest:

- Všetky nám známe koalíčné teórie boli formulované pre exekutívne koalície (bez ohľadu na akej úrovni – parlamentnej, regionálnej apod.), čiže formulovali hypotézy a predpoklady o koalíciách vytvorených až po daných voľbách, keď už boli známe volebné výsledky – sila a postavenie jednotlivých aktérov. V našom prípade – vo voľbách starostov a primátorov však pracujeme s koalíciami volebnými – vytvorenými ešte pred voľbami.
- Z predchádzajúceho bodu zároveň vyplýva, že samotní aktéri pri formovaní exekutívnych koalícií disponujú informáciami, ktoré aktéri vstupujúci do volebných koalícií nemajú – k nim patrí napr. množstvo statkov (vládných a parlamentných postov), ktoré je možné rozdeliť, ako aj kľúč, na základe ktorého to je možné (volebný výsledok). Následná vedecká analýza týchto koalícií môže potom skúmať vnútorné rozloženie síl v koalícii (v akom pomere sa rozdeľovali kreslá, prečo daná strana získala istý počet ministerstiev apod.). V našom prípade však disponujeme len informáciami o zložení koalície, pričom nemáme žiadne spoľahlivé nástroje na identifikovanie rozloženia síl v jej vnútri. Nemôžeme teda hovoriť o tom, akú podporu má daný kandidát na starostu, ani z ktorej strany pôvodne pochádzal.

Vyššie uvedené body nastavujú pomerne výrazné obmedzenia pokusom o aplikáciu teoretických konceptov rozvinutých pri analýze exekutívnych koalícií na prípad volebných koalícií v komunálnych voľbách. Znamená to však, že sa musíme zbaviť akýchkoľvek pokusov o teoretické uchopenie našej témy? Takýto záver by asi nebol veľmi prínosný. Namiesto toho sa môžeme pokúsiť inšpirovať aspoň niektorými prvkami opísaných konceptov a formulovať niekoľko základných teoretických východísk – očakávaní, ktoré by boli využiteľné pri analýze stanoveného výskumného problému.

V práci vychádzame z predpokladu, že aktéri, ktorými sa zaoberáme – politické strany na miestnej úrovni a ich predstavitelia – budú konať v komunálnych voľbách racionálne, a to minimálne do takej miery, že si budú schopní vyhodnotiť svoje postavenie a šance v danej obci a na základe toho robiť následné rozhodnutia. Tento predpoklad je spojený najmä s našou prvou

výskumnou otázkou, ktorá skúma kedy budú strany kandidovať samostatne, a kedy naopak vytvoria koalíciu.

Dá sa predpokladať, že každá strana (v prípade racionálneho konania) by bola radšej, ak by boli jej kandidáti zvolení výlučne pod jej „značkou“ oproti zvoleniu v rámci koalície, keďže ostatné subjekty budú za podporu určite niečo vyžadovať. Na strane druhej je určite pre stranu výhodnejšie podieľať sa na koalícii, ako nemať vôbec žiadny prístup k výhodám, ktoré zo zisku postu starostu/primátora môžu vyplývať.

(Seba)Analýza sily a postavenia danej strany a jej šancí na zisk postu starostu však predpokladá indentifikovanie faktorov, ktoré toto postavenie určujú. Je jednoznačné, že v rámci každej obce existuje mnoho špecifik (napr. popularita kandidáta, jeho pôvod – rodák/prisťahovalec a.i.), tieto však ostávajú pre vonkajšieho pozorovateľa z veľkej miery skryté. Myslíme si však že existujú faktory, ktoré pôsobia univerzálne v každej obci a s ktorými sa môžeme zaoberať aj v našej práci. Týmito sú popularita a organizačná prítomnosť, resp. „hustota“ danej strany v regióne. Z tohto vychádza aj naša prvá hypotéza:

H.1.: *Strany s vysokou podporou a silným organizačným zastúpením budú kandidovať skôr samostatne ako strany, u ktorých je aspoň jeden z týchto faktorov slabší.*

- Pre ilustráciu si predstavme hypotetickú obec nachádzajúcu sa v okrese, v ktorom strana X dlhodobo dominuje v parlamentných voľbách v porovnaní s ostatnými stranami a zároveň, v ktorej má tá istá strana organizačné zastúpenie – fungujúcu základnú organizáciu s veľkým počtom členov. Myslíme si, že v tejto obci sa pred komunálnymi voľbami strana X rozhodne postaví samostatného kandidáta, keďže na víťazstvo nepotrebuje ďalších partnerov. Naproti tomu, strana Y v inej obci, ktorá leží v okrese kde táto strana nedosahuje dobré výsledky vo voľbách a v ktorej ani nemá základnú organizáciu sa bude usilovať začleniť do koalície s ďalšími stranami, aby si v prípade úspechu v komunálnych voľbách v danej obci svoje postavenie aspoň čiastočne zlepšila.

Druhá otázka sa vzťahuje na charakter – zloženie už vytvorených koalícií. Tu je možné očakávať dve základné situácie, ktoré pripomínajú vyššie opísané teoretické línie rozvinuté v diskusií o exekutívnych koalíciách.

- A. Je možné vychádzať z predpokladu, že situácia na miestnej úrovni sa zásadne odlišuje od situácie na úrovni národnej v tom zmysle, že rozdiely v prístupoch k riešeniu komunálnych problémov nekopírujú ideologicko-politické rozdelenia a konflikty spojené

s celonárodnými otázkami. Strany budú teda vytvárať akékoľvek koalície, ktoré im zabezpečia realizáciu ich záujmov na úrovni danej obce. Pojem *záujmy* v sebe samozrejme pritom môže obsahovať aj selektívne stranícke záujmy (posilnenie pozície strany v obci), ale aj záujmy na riešení obecných problémov (plynofikácia apod.). Podľa tohto predpokladu by teda koalíciu v komunálnych voľbách uzatvorili strany X a Y pretože sa zhodujú napr. v názore na potrebu vybudovania čističky odpadových vôd (a prípadne si v rámci dohody neverejne rozdelia niektoré statky, ktoré má primátor k dispozícii – napr. zamestnanie na obecnom úrade a v obecných spoločnostiach), a to aj napriek tomu, že na parlamentnej úrovni stoja tieto strany na úplne opačných póloch.

B. Opačný predpoklad zas hovorí, že politicko-programový konflikt z národnej úrovne zasahuje aj na úroveň komunálnu, pričom strany pôsobiace v parlamente (alebo aj mimo neho) budú preferovať spojenectvá svojich nižších zložiek, ktoré by odrážali tento konflikt. Hypoteticky, stranám vládnej koalície sa budú jednoduchšie realizovať ich záujmy (aj programové) na miestnej úrovni v prípade, že ich budú môcť realizovať prostredníctvom starostov a obecných zastupiteľstiev, ktoré sú politicky homogénne a odrážajú zloženie vlády ako v situácii, keď na miestnej úrovni prevažujú politicky zmiešané koalície, do ktorých sa môžu premietat' aj záujmy parlamentnej opozície. Z pohľadu parlamentnej opozície je situácia podobná – ľahšie sa jej budú blokovat' vládne kroky v situácii, keď sa proti nim na miestnej úrovni postaví v homogénnej zostave.

Týmto však rozhodne netvrdíme, že stranícke centrály priamo kontrolujú miestnu úroveň. Aj keď sú v otázke vzťahu centra a nižších zložiek medzi slovenskými stranami rozdiely (Krause 2000, Rybář 2004), takmer nikde centrum priamo neorganizuje komunálnu činnosť. Na druhej strane by však bolo nezmyselné tvrdiť, že stranícke centrály sa zriekajú akéhokoľvek vplyvu na svoje miestne zložky.

Logika opísaného predpokladu B je koherentná aj z perspektívy miestnych politikov, resp. miestnych stranických štruktúr. Politicky homogénna koalícia na miestnej úrovni, zložená obzvlášť zo strán vytvárajúcich na národnej úrovni vládnu koalíciu, má zrejme lepšie šance získať výhody a zdroje, ktorými disponuje vláda (sprostredkované cez vyššie stranícke štruktúry) ako taká, v ktorej figurujú aj kandidáti ich politických oponentov.

Obidva predpoklady môžu vystupovať rovnocenne. V našej práci sa však mierne prikláňame ku druhému z nich, ktorý podľa nás poskytuje komplexnejšie vysvetlenie analyzovaných procesov. Z tohto dôvodu formulujeme druhú hypotézu takto:

H.2.: *Strany na miestnej úrovni sa budú snažiť vytvárať koalície s politicky bližšími stranami – so stranami, s ktorými zdieľajú na parlamentnej úrovni koaličný alebo opozičný status.*

Túto hypotézu budeme samozrejme v ďalšej časti práce overovať. Ak by sa nepotvrdila, bude zrejmé že predpoklad A ponúka vyšší explanačný potenciál.

Hypotéza H.2. je však len všeobecným očakávaním, ktorý potrebuje ďalšie spresnenie. Medzi jednotlivými stranami sú rozdiely (napr. vo vnútroorganizačných charakteristikách), ktorých pôsobenie môže načrtnutý vzorec narúšať, aj v prípade, že budú strany konať racionálne. Taktiež existujú rozdiely v postavení a v situácii jednotlivých obcí, ktoré môžu spôsobiť že predpokladaný mechanizmus koaličného správania sa v nich neprejaví. Preto formulujeme ďalšie dve, spresňujúce hypotézy:

H.2.1.: *S klesajúcim počtom obyvateľov bude narastať účasť strán v politicky zmiešaných koalíciách.*

- Táto hypotéza vyjadruje očakávanie, že v malých sídlach prevládnu skôr obecné špecifiká a že prepojenie s národnou úrovňou tam bude oveľa slabšie, ako napr. v mestách.

H.2.2.: *Strany so slabým organizačným zastúpením budú častejšie vstupovať do koalícií, ktoré im nie sú politicky blízke.*

- Hypotéza H.2.2. naopak hovorí že pre stranu, ktorá má veľmi slabé zastúpenie na miestnej úrovni (napr. nové strany) je výhodné a racionálne vstupovať do koalícií v podstate s každým a prostredníctvom tohto si vybudovať organizačné zastúpenie a nespoliehať sa len na úspech koalícií zložených z politických strán, ktoré sú pre ne politicky blízke.

3. Metodologický postup

V predchádzajúcej časti práce sme sa pokúsili o stanovenie základných teoretických predpokladov, z ktorých sme následne odvodili dve základné a dve doplňujúce hypotézy spojené s našimi výskumnými otázkami. Skôr ako však pristúpime k ich overovaniu, musíme definovať metodologický postup práce; určiť typ volieb, ktorými sa budeme zaoberať; formu samotného

výskumu; navrhnúť operacionalizovateľné indikátory premenných a nakoniec aj zdôvodniť výber strán zahrnutých do výskumu.

3.1. Typ volieb – voľby starostov alebo poslancov miestnych zastupiteľstiev?

Jednou z prvých otázok, na ktorú je potrebné zodpovedať, je výber typu komunálnych volieb, v rámci ktorých budú skúmané koalíčné stratégie. Na Slovensku, na rozdiel napr. od Českej republiky, sú priamo občanmi v komunálnych voľbách volení starostovia a primátori ako aj poslanci mestských a obecných zastupiteľstiev. V oboch typoch volieb dochádza ku koalíčnému správaniu sa, takže teoreticky by bol výskum koalíčných stratégií možný aj pri voľbách poslancov miestnych zastupiteľstiev. V našej práci sa však zameriavame len na voľby starostov a primátorov. Dôvodom je rozdielny volebný systém. Voľby poslancov prebiehajú podľa jednokolového systému vo viacmandátových obvodoch. Voľby starostov sú taktiež jednokolové, avšak volí sa jednoduchým väčšinovým systémom – v danom obvode (obci, meste alebo mestskej časti) môže byť zvolený len jeden kandidát. Rozdiel v charaktere obvodov má značný dopad na konanie strán. Viacmandátové obvody dávajú šancu na zvolenie viacerých kandidátov, a tým pádom aj zvyšujú proporčnosť volieb. Strany tak môžu skôr riskovať a kandidovať samostatne (a koalíciu prípadne uzavrieť až po voľbách, na základe reálneho zloženia zastupiteľstva) ako v prípade volieb starostov. V tomto prípade je kvôli systému „prvý berie všetko“ riziko neúspechu a prepadu hlasov výrazne väčšie, čo motivuje strany k uzatváraniu koalícií.

Na základe toho predpokladáme, že v komunálnych voľbách starostov strategické rozhodovanie strán spojené s ich koalíčným správaním je výraznejšie prítomné ako vo voľbách poslancov. Z tohto dôvodu sa nám zameranie na tento typ volieb ukazuje ako vhodnejšie.

3.2. Metóda výskumu – kvalitatívny vs. kvantitatívny výskum

Vyššie stanovené hypotézy hovoria o koalíčnom správaní sa komunálnych politikov a strán v komunálnych voľbách. Je zrejmé, že na potvrdenie resp. vyvrátenie očakávaných vzťahov je možné použiť viacero alternatívnych prístupov. Základnú „metodologickú križovatku“ predstavuje rozhodnutie medzi kvantitatívnym a kvalitatívnym výskumom⁵. Keďže obidve cesty majú svoje pozitíva aj riziká, je potrebné zastaviť sa pri nich trochu bližšie.

---

⁵ K teoretickej diskusii o kvalitatívnych a kvantitatívnych metódach výskumu v politológii pozri Miller (1999) a Devine (1999).

Najvýraznejším prínosom kvalitatívnych výskumov je zrejme ich schopnosť priblížiť sa maximálne a do hĺbky analyzovaným sociálnym procesom. Toto je umožnené najmä priamym kontaktom so skúmanou realitou a dlhodobou prácou v teréne spojenou s pozorovaním alebo aj s priamou konfrontáciou účastníkov skúmaných procesov⁶. Tieto metódy tak zvyčajne umožnia poskytnúť komplexnejší obraz o objekte analýzy a pomôžu zachytiť jeho jedinečnosť, ktorá sa pri kvantitatívnych analýzach – pohľadoch zvonku takmer nevyhnutne stráca. Na strane druhej, práve koncentrácia na jedinečnú povahu každého prípadu predstavuje najvýraznejšie limity kvalitatívnych výskumov. Z logiky týchto výskumov vyplývajú len obmedzené možnosti generalizácie – aplikácie poznatkov získaných na skúmanom prípade na ďalšie prípady, ako aj komparácie – synchronnej aj diachrónnej. Navyiac, takáto forma výskumu predpokladá vyššiu angažovanosť bádateľa v skúmaných procesoch – výskumník sa niekedy stáva ich priamou súčasťou – čím sa priamo úmerne zvyšuje subjektívnosť výsledkov práce a analytických záverov.

V prípade, že by sme sa rozhodli pre túto formu výskumu, akú by mohol mať v rámci našej práce podobu? Kvalitatívny výskum koaličného správania by si zrejme vyžiadal hĺbkovú mikro-analýzu jedného, prípadne veľmi obmedzeného počtu prípadov. Výskumník by musel navštíviť konkrétne obce alebo volebné obvody s cieľom preniknúť do štruktúry politických vzťahov na tejto úrovni. To môže znamenať získať prístup do základných jednotiek politických strán pôsobiacich v obci, zistiť ako fungujú, akých majú členov, či sú aktívni, ako presne prebiehalo rozhodovanie pred komunálnymi voľbami a aké sú ich vzťahy s inými stranami v obci. Taktiež by bolo potrebné preskúmať fungovanie a zloženie obecného úradu – z ktorej strany pochádza zvolený starosta; ak bol zvolený za koalíciu strán, aké výhody získali zástupcovia ostatných členov koalície (napr. posty na obecnom úrade, či zákazky pre spriaznené firmy) apod. Na základe takýchto informácií by sa následne dali potvrdiť, alebo vyvrátiť naše hypotézy. Treba však zdôrazniť, že všetky urobené závery by sa vzťahovali len na daný konkrétny prípad – obec. Mohli by síce poodhaliť, ako funguje komunálna politika „v praxi“, v žiadnom prípade by ich však nebolo možné zovšeobecniť na ďalšie, prípadne všetky slovenské obce.

Druhou spomínanou alternatívou je kvantitatívny výskum. Jeho potenciál aj limity takmer zrkadlovo odrážajú vyššie opísanú kvalitatívnu formu. Hĺbkové preniknutie do sociálnych vzťahov a priamy kontakt so skúmaným objektom záujmu je v tomto prípade nahradená početnosťou skúmaných prípadov. Množstvo charakteristík, ktoré sa skúmajú ako aj premenných ,pomocou ktorých je daný stav vysvetľovaný, je v porovnaní s kvalitatívnym výskumom nižšie

---

⁶ Táto priama konfrontácia môže mať samozrejme rôzne podoby. Od hĺbkových, len čiastočne štruktúrovaných rozhovorov s respondentmi až po tzv. rušivé experimenty využívané v modernej sociológii.

zároveň je však rovnaké pre všetky prípady zahrnuté do skúmanej vzorky. Vďaka tomu je možné jednotlivé prípady medzi sebou porovnávať a v rámci väčšieho množstva prípadov aj pomocou štatistických metód skúmať vzájomné vzťahy medzi premennými. Okrem toho opakovaním výskumov (pri zachovaní rovnakých postupov) je možné zachytiť trendy a zmeny vo vzťahoch medzi skúmanými premennými v čase a väčší odstup od objektu výskumu zároveň vytvára predpoklady pre vyššiu objektívnosť bádateľských výstupov. Na strane druhej, kvantitatívne analýzy veľmi často ignorujú špecifiká jednotlivých skúmaných prípadov a nedokážu zachytiť kontext, v rámci ktorého skúmané sociálne procesy prebiehajú. To môže mať následný dopad na kvalitu a komplexnosť celkových analytických záverov.

Kvantitatívny výskum nevyhnutne predpokladá operacionalizáciu premenných – jasné definovanie indikátorov, pomocou ktorých je možné stanovené hypotézy o vzťahu premenných potvrdiť, alebo vyvrátiť. Okrem toho, v prípade štatistickej analýzy musia byť tieto indikátory kvantifikovateľné – pretransformované na numerické hodnoty, s ktorými sa následne dajú robiť matematické operácie.

Pri rozhodovaní pre kvalitatívny, či kvantitatívny výskum by mal výskumník zvážiť všetky vyššie uvedené prínosy, ako aj limity oboch foriem, ako aj zdroje, ktoré má k dispozícii. Takáto analýza nás vedie k rozhodnutiu overovať stanovené hypotézy kvantitatívne. Samozrejme tým však netvrdíme, že kvalitatívny výskum koalíčných stratégií nie je prínosný. Práve naopak, v ideálnom prípade by mohol byť komplementárnou súčasťou práce a posunúť ju na vyššiu úroveň. Naše aktuálne kapacity to však neumožňujú, a „kvalitný“ kvalitatívny výskum tak ostáva výzvou pre budúcnosť.

3.3. Dátový súbor a operacionalizácia hypotéz

V predchádzajúcej časti sme sa rozhodli pre kvantitatívnu formu výskumu. Keďže naším zámerom je empirické potvrdenie, alebo vyvrátenie stanovených hypotéz, potrebujeme operacionalizovať premenné, z ktorých sú hypotézy zostavené. Možnosti operacionalizácie sú však vždy závislé od dátového súboru, ktorým výskumník disponuje. V nasledujúcej časti sa teda okrem diskusie o úrovni analýzy a najvhodnejších indikátoroch premenných zameriame aj na charakteristiku empirických dát používaných pri našom výskume.

3.3.1. Hypotéza 1.: Samostatné kandidovanie vs. uzatváranie koalícií

Pripomeňme si znenie prvej hypotézy: *Strany s vysokou podporou a silným organizačným zastúpením budú kandidovať skôr samostatne ako strany, u ktorých je aspoň jeden z týchto faktorov slabší. Ako*

závislá premenná tu vystupuje spôsob kandidovania, ktorý môže byť buď samostatne, alebo v koalícii. Nezávislé premenné sú dve: úroveň organizačného zastúpenia a miera podpory pre danú stranu.

Pozrime sa najskôr na **závislú premennú** a aký môže byť postup jej operacionalizácie: Začnime pri základnom súbore, ktorý pozostáva zo všetkých obcí, miest a mestských častí⁷, v ktorých boli volení starostovia a primátori. V roku 2002 bolo týchto jednotiek 2913 (Štatistický úrad SR). Z tohto súboru by sme mali vybrať všetky obce⁸, v ktorých politická strana kandidovala, a roztriediť ich podľa toho, či kandidovala samostatne alebo v koalícii. Tento krok by sa mal zopakovať pri všetkých stranách, zahrnutých do analýzy. Rovnaký postup platí aj pre voľby v roku 1998.

V tomto bode však narážame na pomerne vážny problém spojený s empirickými dátami, ktoré sú k dispozícii. Štatistický úrad SR, ktorý spracováva výsledky volieb poskytuje len informácie o úspešných kandidatúrach – v databáze, ktorú máme sú len údaje o stranách, resp. koalíciách strán, ktoré v danej obci obsadili post primátora. Keďže je možné a dokonca vysoko pravdepodobné, že strany kandidovali (či už samostatne alebo v koalícii) aj v obciach, v ktorých nakoniec neuspeli, časť údajov potrebných pre analýzu nám unikne. Súbor na ktorom budeme overovať hypotézy sa teda zúži z obcí, v ktorých strany kandidovali, na obce, v ktorých kandidovali úspešne. Táto skutočnosť je veľmi dôležitá a do istej miery obmedzí validitu výsledkov analýzy. Zároveň si však nemyslíme, že by mala byť dôvodom pre rezignáciu na náš cieľ – empirický výskum koaličného správania v komunálnych voľbách.⁹

Po selekcii obcí, v ktorých strany kandidovali a zistení formy tejto kandidatúry (samostatne alebo koalíčne) prichádzame k ďalšej otázke a tou je *úroveň analýzy*. Našou základnou analytickou jednotkou, z ktorej vychádzame je obec. Pre štatistickú, korelačnú analýzu, ktorú robíme v ďalšej časti práce sme sa však rozhodli použiť agregovanú jednotku – okres. Dôvody, ktoré nás k tomu viedli sú nasledovné:

- Korelačná analýza dáva najkomplexnejšie výsledky vtedy, keď sú skúmané hodnoty rozložené na škále, ktorá má čo najväčší rozptyl. Ak by sme sa však rozhodli ostať pri analýze na úrovni obcí, tento rozptyl by bol značne obmedzený – jednotka by sa

⁷ V Bratislave a Košiciach sú okrem primátorov týchto miest volení aj primátori mestských častí.

⁸ V ďalšej časti práce používame kvôli stručnosti jednotný pojem obec, ktorý v sebe zahŕňa aj mestá a mestské časti. V prípadoch, keď budeme medzi jednotkami rozlišovať to jasne uvedieme.

⁹ Kvôli stručnosti budeme v ďalšej časti síce hovoriť o samostatnej a koaličnej *kandidatúre*, vždy však budeme mať na mysli *kandidatúru úspešnú*. Na prípady, keď budeme hovoriť o kandidatúre v inom význame jasne upozorníme.

vyskytovala len v troch variáciách – obec, v ktorej strana kandidovala samostatne, v koalícii, alebo nekandidovala vôbec. Ak však výsledky z jednotlivých obcí agregujeme do vyšších jednotiek, ktorými sú v našom prípade okresy, dostaneme pre každú jednotku (okres) index so špecifickou numerickou hodnotou. Variabilita týchto hodnôt je následne medzi jednotlivými okresmi vyššia, ako v prípade obcí.

- Naše agregované jednotky – okresy sú zároveň v prípade Slovenska dostatočne malé, resp. je ich relatívne veľké množstvo (79). To umožňuje zachovať ďalšiu priaznivú podmienku korelačnej analýzy – početnosť. Ak by sme chceli napr. robiť koreláciu na úrovni krajov, ktorých je len osem, je zrejme že analýza by bola značne problematická.
- Premenné, ktorých vzťah skúmame, by mali zároveň reprezentovať rovnakú analytickú úroveň. Ako si však ukážeme v nasledujúcej časti, našu nezávislú premennú – organizačné zastúpenie – sme schopní kvôli (ne)dostupnosti potrebných dát operacionalizovať len na úrovni okresov. Zmiešanie okresnej a obecnej úrovne pri závislej a nezávislej premennej by tak mohlo viesť k značnému skresleniu výsledkov.

Ako sme už spomenuli, formu kandidatúry chceme operacionalizovať na úrovni okresov prostredníctvom indexov, resp. koeficientov vypočítaných na základe údajov z jednotlivých obcí. Pre analýzu navrhujeme použiť tieto koeficienty:

- **koeficient výlučnosti** – meria mieru samostatného kandidovania strany. Vypočítame ho tak, že počet samostatných kandidatúr strany v **okrese** vydáme počtom všetkých obcí okresu. Za každý okres tak dostaneme hodnotu v intervale 0 – 1, ktorá vyjadruje ako často strana kandidovala samostatne. Čím sa hodnota viac približuje k 0, tým bola samostatná kandidatúra častejšia.
- **koeficient koaličnosti** – meria mieru koaličného kandidovania strany. Vypočítame ho iným spôsobom ako v predchádzajúcom prípade. Počet prípadov, kedy strana kandidovala v koalícii (v rámci každého okresu) vydáme počtom všetkých kandidatúr tejto strany. Opäť získame hodnotu v intervale 0 - 1 vyjadrujúcu pomer koaličného kandidovania strany k celkovému kandidovaniu. Čím je hodnota bližšia k 0, tým častejšie strana kandidovala v koalícii.
- **koeficient úspešnosti** – doplňujúci koeficient, ktorý meria celkovú úspešnosť strany v okrese. Vypočítame ho ako podiel všetkých **úspešných** kandidatúr strany – prípadov kedy strana kandidovala úspešne (získala post starostu) bez ohľadu na

to či v koalícii alebo samostatne – a počtu všetkých obcí v okrese¹⁰. Získaná hodnota bude opäť v rámci rovnakého intervalu ako v predchádzajúcich prípadoch. Čím bude vyššia, tým vo väčšom počte obcí v okrese strana uspela. Tento koeficient síce priamo nesúvisí so stanovenou hypotézou, keďže naším primárnym cieľom nie je skúmať úspešnosť strany, ale jej koaličné správanie sa, môže poskytovať ďalšie informácie o prípadnom vzťahu medzi nezávislými premennými a úspešnosťou a naznačiť tak ďalší možný smer výskumu.

Po operacionalizácii závislej premennej môžeme pristúpiť k našim dvom **nezávislým premenným**. Postupne si rozoberieme obidve a pokúsime sa ich transformovať do formy umožňujúcej kvantitatívne vyjadrenie.

A. Prvou premennou je úroveň organizačného zastúpenia. Analýza rôznych aspektov vnútornej organizácie strán je neoddeliteľnou súčasťou politologického výskumu politických strán ako takých (Rybář 2004a: 5). Existuje množstvo teoretických prác vytvárajúcich klasifikácie a typológie strán podľa ich vnútornej organizácie, ako aj pokusov o empirický výskum konkrétnych strán využívajúcich tieto koncepty.¹¹ Len veľmi málo nám známych prác však dokázalo vytvoriť kvantifikovateľné indikátory skúmaných premenných¹². Táto skutočnosť neznižuje význam ani kvalitu prác zaoberajúcich sa vnútrostraníckou organizáciou, sťažuje však našu situáciu – keďže my našu premennú potrebujeme kvôli štatistickej analýze kvantifikovať. Preto musíme navrhnúť vlastný postup.

Operacionalizácia (naviac umožňujúca kvantifikáciu) premenných spojených s vnútrostraníckou organizáciou je samozrejme mimoriadne náročnou a komplexnou úlohou,

---

¹⁰ Máme potrebu ešte raz upozorniť, že všetky kandidatúry, s ktorými pracujeme boli úspešné keďže nedisponujeme dátami o neúspešných kandidatúrach. Z metodologického aj analytického hľadiska sú však koeficienty výlučnosti a koaličnosti formulované ako keby počítali aj s neúspešnými kandidatúrami. Minimálne by ich bolo možné využiť v budúcom výskume, ktorý by získal dáta, ktoré v tomto prípade nemáme.

¹¹ Z obrovského množstva prác spomeňme aspoň niekoľko klasických štúdií, ku ktorým patria najmä diela Ostrogorskeho (1964) a Michelsa (1966). Základy politologicky precíznejšieho výskumu položil v povojnovom období Duverger (1967). K novším, kľúčovým prácam patria diela Panebianca (1988), Katza s Mairom (1995, 2002). Vnútorňou organizáciou politických strán v nových demokraciách sa zaoberala napr. Van Biezen (2002). V prípade Slovenska musíme spomenúť práce Rybára (2004a, 2005), ale aj Ondruchovej (2000), Krauseho (2000) a Haughtona (2004).

¹² Rôzne vnútrostranícke charakteristiky sa na prípade českých a slovenských strán pokúsil kvantifikovať Krause (2000). Autor vo svojom výskume aplikoval koncept Jandu (1980), žiadnym spôsobom však nevysvetľuje postup, ktorým dospel od premenných (napr. extenzívnosť a intenzívnosť straníckej organizácie) k ich numerickému vyjadreniu na škále 0 – 5.

ktorá presahuje zameranie a rozsah našej práce ako aj samotnú expertízu autora. Čo sa však môžeme pokúsiť je vybrať si len jeden aspekt vnútornej organizácie strany, ktorý priamo súvisí s našou hypotézou. Týmto aspektom je *organizačné zastúpenie strany na miestnej úrovni*.

Strana je na miestnej úrovni zastúpená najmä prostredníctvom **radových členov**, ktorí sa združujú do **miestnych organizácií**, resp. základných organizačných jednotiek strany¹³. V ideálnom prípade by operacionalizácia nezávislej premennej mala zohľadňovať obidva prvky – členov aj organizácie. Aktivity strán na miestnej úrovni prebiehajú takmer výlučne prostredníctvom jej členov a sympatizantov¹⁴. Základná organizácia ako taká samozrejme nemôže vykonávať žiadnu činnosť (vždy ju vykonávajú konkrétni ľudia – členovia), predstavuje však organizovanú platformu pre aktivity členov. Existencia základnej organizácii v obci zároveň nevyhnutne predpokladá aj prítomnosť nejakých členov, kým naopak to platiť nemusí. V obci môžu aj pôsobiť členovia strany, nemusia byť však združení v základnej organizácii, prípadne môžu spadať pod základnú organizáciu v inej obci.¹⁵

Už na prvý pohľad je však zrejmé, že vytvorenie kvantifikovateľného indikátora organizačného zastúpenia strany na miestnej úrovni, ktorý by v sebe spájal obidva spomínané faktory (počet členov strany v obci a existenciu, či neexistenciu základnej organizácie) by bol značne problematický. Podiel jednotlivých faktorov by sa musel vážiť, pričom rozhodovanie v tomto smere by bolo veľmi arbitrárne. Z tohto dôvodu sa zrejme musíme rozhodnúť pre výber len jedného z nich.

Z dvoch ponúkaných možností sme sa rozhodli pracovať pri operacionalizácii organizačného zastúpenia strany so základnými organizáciami. Dôvodom pre túto voľbu je najmä náš dôraz na *organizovanosť*. Existencia základnej organizácie strany v obci podľa nášho názoru zvyšuje pravdepodobnosť, že strana v obci aj vykonáva nejakú činnosť v porovnaní so situáciou, že sú v obci len *nejakí* členovia. Samozrejme si však uvedomujeme, že oba faktory (organizovanosť a počet členov) spolu veľmi úzko súvisia. Naše rozdelenie slúži vyššie spomenutým analytickým dôvodom. Ďalej je potrebné upozorniť, že forma nášho výskumu (kvantitatívna analýza) nám nijako neumožňuje zistiť, čo sa *reálne* deje v konkrétnych obciach. Nevieme povedať, či je základná organizácia v obci aktívna, alebo či existuje len formálne.

¹³ Toto tvrdenie sa vzťahuje na všetky slovenské politické strany. Samostatnou otázkou je samozrejme distribúcia moci v strane (miera centralizácie a autonómnosť jednotlivých organizačných stupňov), ktorá sa medzi jednotlivými stranami výrazne líši (Rybář 2005, Krause 2000). Touto otázkou sa však v našej práci priamo nezaobráame.

¹⁴ Profesionálny, platený aparát si slovenské strany udržiavajú najskôr od úrovne okresu, prípadne až kraja.

¹⁵ Väčšina stanov slovenských politických strán podmieňuje vznik základnej organizácie určitým minimálnym počtom členov.

Závery teda budú vychádzať len z našich teoretických predpokladov podporených štatistickými zisteniami.

Ak chceme operacionalizovať organizačné zastúpenie strany na miestnej úrovni prostredníctvom základných organizácií, potrebujeme vedieť, v ktorých obciach sa tieto organizácie nachádzajú – v ktorých obciach má strana zastúpenie. Na základe toho by sme mohli skúmať vzťah organizovanosti a formy kandidatúry. Ak má strana v obci základnú organizáciu, podľa našich teoretických predpokladov by sa dalo čakať, že bude kandidovať samostatne.

V tomto bode však opäť narážame na problém spojený s dostupnosťou dát. Tá v prípade informácií o vnútrostraníckej organizácii v plnej miere závisí od samotných strán, ktoré ich môžu, ale nemusia poskytnúť (na rozdiel od volebných výsledkov, ktoré poskytuje Štatistický úrad SR). Ochota sprístupniť vnútorné informácie sa líši medzi jednotlivými stranami, u žiadnej zo slovenských strán však nie je absolútna, ale skôr naopak. Strany, ktorými sa v práci zaoberáme nám odmietli poskytnúť informácie o tom, v ktorých obciach majú základné organizácie.¹⁶ Dokázali sme však získať dáta o počtoch základných organizácií strán v jednotlivých okresoch. Keďže sa nechceme vzdať pokusu o operacionalizáciu nezávislej premennej a zistenia jej vzťahu s premennou závislou navrhujeme alternatívny postup, ktorý je určitým kompromisom medzi dostupnými dátami a „ideálom“ načrtnutým v predchádzajúcom bode.

Organizačné zastúpenie strany vyjadrené prostredníctvom základných organizácií navrhujeme kvantifikovať pomocou *koeficientu organizačného zastúpenia*. Ten vypočítame tak, že počet základných organizácií strany v okrese vydáme počtom všetkých obcí okresu. Získame tak numerické vyjadrenie „hustoty“ strany v okrese. Hodnota bude v intervale 0 – 1 a čím sa bude blížiť k 1, tým vyššie bude mať daná strana v okrese zastúpenie. Opäť teda pracujeme s agregovanými jednotkami – okresmi, ktorých použitie sme odôvodnili už v predchádzajúcej časti práce. Výhodou však je, že *koeficienty organizačného zastúpenia* vypočítané pre všetky okresy môžeme dať do korelácie s koeficientami vyjadrujúcimi hodnoty operacionalizovanej závislej premennej.

Posledným bodom, na ktorý musíme kvôli korektnosti upozorniť je otázka aktuálnosti dát o počte základných organizácií strany v okresoch. Zber dát pre potreby výskumu prebiehal v prvej polovici roku 2005, čiže s viac ako dvojnásobným odstupom od komunálnych volieb 2002. Strany nám pritom neposkytli informácie o zmenách v počte základných organizácií v tomto období ale len aktuálne údaje. Odôvodnene je preto možné čiastočne spochybniť *validitu* našich

---

¹⁶ Na rovnakú (ne)ochotu sme narazili aj u ostatných relevantných strán s výnimkou SDKÚ, ktorá ich dokonca zverejňuje na svojej internetovej stránke.

dát. Tento handicap si samozrejme uvedomujeme, avšak okrem toho, že naň upozorňujeme ho nie sme schopní odstrániť. Kvôli tejto skutočnosti sa však musíme vzdať ambície skúmať súvislosť medzi organizačným zastúpením a formou kandidovania vo voľbách 1998. Kým časový odstup od volieb 2002 pokladáme síce za nešťastný, ale stále akceptovateľný, šesťročné obdobie od roku 1998 už jednoznačne presahuje prijateľnú dĺžku. Za ten čas mohlo dôjsť a aj došlo u všetkých strán k pomerne výrazným organizačným zmenám.

B. Druhou nezávislou premennou je **voličská podpora strany**. V tomto prípade je naša úloha jednoduchšia, keďže sa nám do cesty nestavia problém s dostupnosťou dát. Voličskú podporu navrhujeme operacionalizovať pomocou výsledkov strany v parlamentných voľbách, ktoré sa uskutočnili časovo najbližšie k voľbám komunálnym. V rokoch 1998 aj 2002 sa parlamentné voľby konali približne pol roka pred voľbami komunálnymi, čiže časový odstup nie je príliš výrazný. Alternatívnymi ukazovateľmi by mohli byť prieskumy volebných preferencií urobené v čase komunálnych volieb. Agentúry však zverejňujú len výsledky za celé Slovensko ako jeden volebný obvod, čím sa pre nás stávajú nepoužiteľnými, keďže potrebujeme údaje za jednotlivé obce, resp. okresy. V korelačnej analýze budeme pracovať s volebnými výsledkami vybraných strán agregovanými opäť na úroveň okresov, aby ostala zachovaná jednotná analytická úroveň so závislou aj druhou nezávislou premennou. Budeme sa pritom opierať o dáta zverejnené Štatistickým úradom SR.

3.3.2. Hypotéza 2.: Charakter koalícií

Pripomeňme si znenie základnej a doplnujúcich hypotéz spojených s druhou výskumnou otázkou:

H.2.: *Strany na miestnej úrovni sa budú snažiť vytvárať koalície s politicky bližšími stranami – so stranami, s ktorými zdieľajú na parlamentnej úrovni koaličný alebo opozičný status.*

H.2.1.: *S klesajúcim počtom obyvateľov bude narastať účasť strán v politicky zmiešaných koalíciách.*

H.2.2.: *Strany so slabým organizačným zastúpením budú častejšie vstupovať do koalícií, ktoré im nie sú politicky blízke.*

Postup je pri tomto súbore hypotéz obdobný ako v predchádzajúcom prípade. Rozoberieme ich zložky – závislú a nezávislú premennú a navrhujeme možnosti ich operacionalizácie.

Ak sa bližšie pozrieme na „**hypotézu H.2.**“ musíme konštatovať, že sa nejedná o hypotézu *stricto senso* – nie je výrokom o očakávanom vzťahu dvoch premenných, resp. nepozostáva z dvoch znakov. Je skôr len všeobecným konštatovaním o predpokladanom správaní sa politických strán na miestnej úrovni. To však samo o sebe nepredstavuje problém,

keďže sme formulovali aj ďalšie, spresňujúce hypotézy, v ktorých už vzťah medzi nezávislou a závislou premennou zreteľne vystupuje.

Aj vo výroku H.2. sa však nachádza premenná – **politická blízkosť strán**. Operacionalizujeme ju ako zdieľanie spoločného statusu strán na koalíčnej, alebo opozičnej úrovni, pričom vychádzame z teoretických predpokladov formulovaných v predchádzajúcich častiach práce. Primárny dôraz teda nie je postavený na *ideologickej blízkosti* strán, ale skôr na pragmatickejších dôvodoch spojených so vzťahom vládnej a miestnej úrovne. Na druhej strane však v žiadnom prípade netvrdíme, že faktor ideologickej blízkosti je možné ignorovať, resp. že je úplne nezávislý od blízkosti politickej. Obzvlášť sa to týka strán v koalícii. Samozrejme, že aj medzi týmito stranami môžu existovať významné ideologické rozdiely, v prípade Slovenska však vládnu koalíciu vždy zostavovali strany, ktoré mali k sebe najbližšie na (v tom období) dominantnej línii straníckej súťaže¹⁷.

Napriek dôrazu na politickú blízkosť však musíme ideologické kritérium zohľadniť v jednom dôležitom bode, ktorý čiastočne komplikuje naše teoretické predpoklady. Tým sú neparlamentné strany zúčastňujúce sa komunálnych volieb. Vo väčšine prípadov dosahujú tieto strany aj v komunálnych voľbách marginálne výsledky, existujú však aj dôležité výnimky. K nim patrí najmä prípad Strany demokratickej ľavice (SDL) a Slovenskej národnej strany (SNS), ktoré síce neuspeli v parlamentných voľbách 2002, vo voľbách komunálnych však dosiahli výsledky porovnateľné so stranami parlamentnými.

Keďže neparlamentné strany kandidujúce vo voľbách komunálnych vstupovali do koalícií so stranami, ktorými sa v práci zaoberáme, nemôžeme ich jednoducho vylúčiť. Taktiež však na ne nemôžeme použiť koalíčno-opozičné rozdelenie prenesené z parlamentnej úrovne. Kompromisným riešením je priradenie týchto strán ku koalíčnému, resp. opozičnému bloku práve na základe ich ideologickej blízkosti. Pri tomto rozhodovaní sa však nebudeme môcť oprieť o jasné, empiricky potvrdené dáta, keďže aktuálny výskum, ktorý by odmeral ideologickú

---

¹⁷ Problematika slovenského straníckeho systému je mimoriadne komplexná a presahuje rámec našej práce. Spomeňme však aspoň jeho základné charakteristiky, na ktorých sa zhodujú viacerí slovenskí aj zahraniční politológovia. Patrí k nim: a.) vysoká otvorenosť straníckej súťaže (neexistencia stabilných vzorcov vytvárania koalícií), b.) nestabilita jednotlivých aktérov – strán, c.) existencia viacerých relevantných dimenzií straníckej súťaže a d.) zmeny vo *vábe* (hierarchii) týchto dimenzií medzi jednotlivými voľbami (najmä od konca 90. rokov). K analýzam slovenského straníckeho systému pozri najmä Rybář (2002, 2004b, 2005), Kopeček (2003), Hloušek a Kopeček (2004), Krause (2000) a Krivý (2004).

blízkosť jednotlivých strán na Slovensku jednoducho neexistuje¹⁸. Budeme preto vychádzať z existujúcej politologickej literatúry, ktorá sa opiera o „mäkšie“ formy analýzy.

Po tomto ujasnení môžeme definovať postup pri overovaní hypotézy H.2. Zo súboru všetkých obcí, v ktorých kandidovali nami skúmané strany, vyberieme len tie, v ktorých uzatvárali koalície. Tieto koalície následne pri každej strane roztriedime do troch kategórií: a.) *politicky čistých* koalícií pozostávajúcich len z partnerov, s ktorými strana zdieľa opozičný alebo koaličný status (prípadne doplnené o spriaznené neparlamentné strany); b.) *politicky zmiešaných* koalícií, v ktorých sa strana nachádza aj s koaličnými aj s opozičnými subjektmi; c.) koalícií, ktoré strana uzatvorila s výlučne politicky vzdialenými stranami.

Rovnaké kroky urobíme pri oboch voľbách z rokov 1998 a 2002, pričom je zrejmé, že skupiny politicky blízkych strán z týchto volieb budú rozdielne, keďže bolo rozdielne aj zloženie vládnych koalícií a v straníckom systéme došlo k výrazným zmenám. Rozdeleniu strán do politicky blízkych blokov sa venujeme v ďalšej, empirickej časti práce.

Keďže hypotéza H.2. je len všeobecným očakávaním vzťahujúcim sa ku komunálnym voľbám ako takým, k jej potvrdeniu alebo vyvráteniu dospejeme jednoducho tak, že zistíme rozloženie všetkých kandidátúr strany v jednotlivých kategóriách vyššie opísaných koalícií. Treba však zdôrazniť, že takýmto spôsobom môžeme zistiť len *miernu*, do akej sa naše očakávanie pri každej strane naplnilo. Čím väčší bude podiel politicky čistých koalícií zo všetkých vytvorených koalícií, tým presvedčivejšie budeme môcť tvrdiť, že medzi národnou a komunálnou politikou existuje významný vzťah.

Hypotéza H.2.1. hovorí o vzťahu nezávislej premennej, ktorou je veľkosť obcí a závislej premennej – charaktere koalícií. Spôsob operacionalizácie závislej premennej sme definovali vyššie. Pri nezávislej premennej navrhujeme rozdeliť obce podľa počtu obyvateľov do piatich veľkostných tried: 0 – 500; 501 – 1000, 1001 – 2000; 2001 – 5000; a viac ako 5000. Následne môžeme u každej strany štatistickými metódami skombinovať veľkostné triedy obcí a kategórie koalícií¹⁹. Zistíme tak zastúpenie jednotlivých typov koalícií v piatich triedach obcí. Ak sa má potvrdiť stanovená hypotéza H.2.1., tak by sme mali u všetkých strán pozorovať jednotný trend – postupné klesanie podielu politicky čistých koalícií so znižujúcou sa veľkostnou triedou obcí,

¹⁸ Existuje niekoľko výskumov, ktoré merali postavenie a blízkosť voličských segmentov jednotlivých strán na identifikovaných dimenziách straníckej súťaže (Krivý 2004, Krause 2000). Úroveň voličov však nie je totožná s úrovňou straníckou. Nie je nám známy žiadny výskum, ktorý by systematicky meral *stranícku* úroveň politiky (napr. kódovaním straníckych programov alebo rozhovormi/dotazníkmi so straníckymi elitami).

¹⁹ Napr. pomocou funkcie *crossstable* v programe Excell al. SPSS.

resp. zreteľné rozdiely v zastúpení jednotlivých koaličných kategórií v nižších a vyšších veľkostných triedach.

Posledná, **doplňujúca hypotéza H.2.2.** hovorí o rozdieloch v koaličnom správaní jednotlivých strán. Očakáva iné vzorce koaličného správania sa u strán so silným organizačným zastúpením, ako u strán slabo inštitucionalizovaných a s minimálnym organizačným zastúpením. Tieto budú podľa hypotézy skôr vstupovať do koalícií so stranami, ktoré im nie sú politicky blízke. Organizačné zastúpenie teda predstavuje nezávislú premennú a závislá premenná ostáva nezmenená – je ňou charakter koalícií.

Možný spôsob operacionalizácie organizačného zastúpenia pomocou numerického koeficientu zohľadňujúceho počet základných organizácií strany sme už opísali v predchádzajúcej časti práce. Rozhodli sme sa však, že ho pri hypotéze H.2.2 nevyužijeme. Dôvodom je, že by sme museli nájsť adekvátne vyjadrenie – koeficient pre závislú premennú. Aj to je teoreticky možné – dalo by sa napr. uvažovať o *koeficiente koaličnej čistoty*, ktorý by vyjadroval podiel politicky blízkych koalícií zo všetkých koalícií, ktoré strana uzatvorila, pričom agregovanou jednotkou analýzy by bol opäť okres. Ak sa však bližšie pozrieme na túto možnosť, uvidíme že početnosti, z ktorých by sa vypočítaval opísaný koeficient by boli príliš malé. Niektoré strany jednoducho v okresoch uzatvorili len minimum koalícií, takže koeficienty by sa niekedy počítali len z dvoch, či troch prípadov.

Na základe uvedeného sa nám javí ako prínosnejšie porovnať koaličné správanie sa strán na celoslovenskej úrovni. Ako si ukážeme v ďalšej časti práce, v našej výberovej vzorke sú zahrnuté strany s veľmi rozdielnymi organizačnými charakteristikami. Opierajúc sa o niektoré empirické údaje o straníckej organizácii ako aj o práce napísané k danej téme budeme môcť porovnať strany podľa rozvinutosti ich straníckej organizácie. Ak následne zistíme, že organizačne slabé strany výrazne častejšie vstupujú do politicky zmiešaných koalícií, ako strany s rozvinutejšou straníckou organizáciou, budeme to pokladať sa potvrdenie našej hypotézy.

3.3.3. Zhrnutie

V predchádzajúcej časti práce sme sa pokúsili definovať indikátory, ktoré by boli čo najpresnejším vyjadrením premenných vystupujúcich v stanovených hypotézach. Pri prvej hypotéze H.1. navrhujeme závislú premennú – formu kandidatúry operacionalizovať a kvantifikovať pomocou koeficientov *vylučnosti*, *koaličnosti* a *úspešnosti*, ktoré agregujú údaje o kandidatúre strán v jednotlivých obciach na okresnú úroveň. Na operacionalizáciu nezávislej premennej – organizačného zastúpenia budeme používať ako indikátor dáta o *hustote* základných

organizácií strán v okresoch, pričom numerickým vyjadrením tohto indikátora je *koeficient organizačného zastúpenia*. A nakoniec ako indikátor voličskej podpory strán navrhujeme použiť ich okresné výsledky v parlamentných voľbách, ktoré sa konali pred voľbami komunálnymi. Za potvrdenie hypotézy budeme pokladať, ak zistíme štatisticky významný vzťah medzi hodnotami nezávislých a závislých premenných.

Pri hypotézach súvisiacich s druhou výskumnou otázkou týkajúcej sa charakteru koalícií navrhujeme kategorizovať koalície do troch skupín a.) *politicky čistých* koalícií pozostávajúcich len z partnerov, s ktorými strana zdieľa opozičný alebo koaličný status; b.) *politicky zmiešaných* koalícií, v ktorých sa strana nachádza aj s koaličnými aj s opozičnými subjektmi; c.) *koalícií*, ktoré strana uzatvorila *vylučne s politicky vzdialenými stranami*. Následne môžeme u každej strany skúmať mieru zastúpenia jej koalícií v jednotlivých kategóriách. Túto analýzu urobíme na celoslovenskej úrovni (H.2.), ale aj na úrovni zohľadňujúcej veľkosť obcí (H.2.1.). Nakoniec porovnáme vzorce koaličného správania sa organizačne silných a slabých strán.

Pri snahe o operacionalizáciu premenných sme však narazili aj na niekoľko pomerne významných problémov, ktoré súvisia s dostupnosťou a charakterom používaných dát. Za najvýznamnejšie považujeme tieto:

- nemáme k dispozícii údaje o všetkých kandidatúrach, ale len o úspešných;
- nemáme údaje o základných organizáciách v jednotlivých obciach, ale len o počte organizácií v jednotlivých okresoch;
- údaje o počte základných organizácií nepochádzajú z obdobia konania komunálnych volieb, ale z roku 2005.
- Opozično-koaličné rozdelenie na politicky blízke a vzdialené strany nie je možné použiť v prípade strán neparlamentných, ktoré sa zúčastnili komunálnych volieb. Tieto strany priradíme k blokom parlamentných strán, na základe *ideologickej blízkosti*. Na presné posúdenie tejto premennej však nemáme jasné empirické dáta.

3.4. Výberová vzorka politických strán

Ďalším nevyhnutým krokom nášho metodologického postupu je výber strán, u ktorých budeme skúmať koaličné správanie. Už v úvode sme naznačili, že našu pozornosť zameriame na tri strany – HZDS, KDĽK a ANO. Toto rozhodnutie však nemôže byť arbitrárne, resp. náhodné. V ideálnom prípade by mali byť do analýzy zahrnuté všetky relevantné strany pôsobiace v slovenskej politike v skúmaných obdobiach. Konečný výber strán je však podmienený viacerými faktormi. V stručnosti uvedme najdôležitejšie z nich:

- **charakter stranického systému**

Už v predchádzajúcej časti sme spomínali, že slovenský stranický systém sa vyznačuje vysokou nestabilitou a otvorenosťou spojenou s častým rozpadom a zlučovaním existujúcich strán, ako aj s úspechom strán nových. Napr. viaceré úspešné strany z volieb (komunálnych aj parlamentných) 1998 zanikli (SDK), prešli vnútornou krízou a následným rozpadom (SNS, SDĽ), stratili podporu voličov a stali sa marginálnymi (SOP), čo malo dopad na ich volebné výsledky v roku 2002. Na druhej strane viaceré strany, ktoré uspeli v parlamentných voľbách 2002 v predchádzajúcich voľbách neexistovali (ANO, SDKÚ, SMER) alebo boli neúspešné (KSS). Táto skutočnosť do istej miery limituje naše možnosti, keďže našou ambíciou je skúmanie koalíčných stratégií v oboch po sebe nasledujúcich voľbách.

- **špecifických charakter niektorých strán**

Strana maďarskej koalície (SMK) síce patrí k malému počtu slovenských strán vyznačujúcich sa dlhodobjšou organizačnou kontinuitou, jej špecifický charakter však predstavuje vo vzťahu k našej téme značný problém. Pôsobnosť SMK na regionálnej úrovni je výrazne koncentrovaná na území s vysokým zastúpením občanov maďarskej národnosti. Ako ukazujú volebné výsledky (parlamentných aj komunálnych volieb) SMK na týchto územiach výrazne dominuje, kým na zvyšku územia nemá takmer žiadnu podporu. Regionálna koncentrovanosť strany a úzka väzba maďarských voličov na SMK má za následok, že strana v danom regióne nepotrebuje vytvárať koalície s ďalšími stranami, kým na ostatnom území ani nekandiduje. Keďže v konečnom dôsledku SMK vytvára minimum koalícií²⁰, analýza jej *koaličného správania* by bola značne ochudobnená (týka sa to najmä našej druhej hypotézy).

Ďalším problematickým prípadom je strana SMER, ktorá prešla po roku 2002 pomerne výraznou organizačnou zmenou. V roku 2004 došlo k pričleneniu Strany demokratickej ľavice (SDĽ), Sociálno-demokratickej alternatívy (SDA) a Strany občianskeho porozumenia (SOP) k SMERu a štruktúry a zdroje týchto strán jeho súčasťou. Táto skutočnosť mala zrejmy dopad na *organizačnú hustotu* strany vyjadrenú v našej práci základným množstvom stranických organizácií. Keďže ako sme už spomínali v predchádzajúcej časti práce, medzi komunálnymi voľbami 2002 a zberom údajov pre potreby nášho výskumu prebehlo relatívne dlhé obdobie, do ktorého spadá aj opísaná organizačná zmena, aktuálne dáta o počte miestnych organizácií SMERu nie je možné použiť, pretože by došlo k výraznému skresleniu výsledkov.

---

²⁰ V komunálnych voľbách 2002 len 16 z celkového počtu 249 primátorov zvolených za SMK kandidovalo v rámci koalície strán (Krivý 2003: 80).

Rovnaký argument sa vzťahuje aj na SNS, ktorá sa pred parlamentnými voľbami 2002 rozpadla na dve približne rovnaké časti. Okrem SNS kandidovala vo voľbách aj PSNS a toto rozdelenie pokračovalo aj v komunálnych voľbách. V nasledujúcom období prešli obe strany pomerne búrlivým vývojom spojeným s ďalšou frakcionalizáciou. Nakoniec však došlo k opätovnému spojeniu oboch strán v roku 2004. Je zrejmé, že sa tieto turbulencie museli prejaviť aj na organizačnej štruktúre²¹. SNS v roku 2005 bola jednoducho odlišnou stranou ako SNS v roku 2002.

- **dostupnosť dát**

Vyššie opísané prípady priamo súvisia s dostupnosťou dát. Okrem už spomínaných prípadov sa to najvýraznejšie vzťahuje na SDE. Táto strana dlho patrila v slovenskom straníckom systéme k najstabilnejším stranám a vyznačovala sa rozsiahlou vnútornou organizáciou „zdedenou“ po KSS²². SDE patrila opakovane k najúspešnejším stranám v komunálnych voľbách, čo potvrdila dokonca aj vo voľbách 2002 – už ako neparlamentná strana²³. Zaradenie SDE do nášho výskumu by bolo síce veľmi prínosné, znemožňuje ho však fakt, že sa strana v roku 2004 zlúčila so SMERom a fakticky zanikla. Keďže strana už nemá žiadnu oficiálnu reprezentáciu, získať potrebné údaje o straníckej organizácii z roku 2002 je takmer nemožné.

Najmä z vyššie uvedených dôvodov sme sa rozhodli, že do analýzy zahrnieme len niektoré strany. Nedostatok spôsobený nemožnosťou zahrnúť do analýzy všetky strany však chceme kompenzovať ich cieľným výberom. Naše strany by mali byť navzájom dostatočne odlišné, aby aspoň čiastočne reprezentovali *typy* strán zastúpených v straníckom systéme. Tieto rozdiely pritom musia byť spojené s našimi hypotézami. Z toho vyplýva, že podstatné sú pre nás rozdiely v organizačných charakteristikách strán (špecificky v organizačnom zastúpení) a v ich postavení na národnej úrovni (účasť vo vláde a v opozícii).

Ak sa bližšie pozrieme na HZDS, ANO a KDH, uvidíme že sa tieto strany celkom približujú našim kritériám.

KDH a najmä HZDS sú strany s dlhodobou organizačnou kontinuitou siahajúcou až k počiatkom formovania straníckej súťaže na Slovensku. Zároveň sa jedná o strany s vysokou mierou inštitucionalizácie, rozsiahlou straníckou organizáciou a dobre vybudovanými straníckymi

---

²¹ Pre podrobnosti k organizačnému vývoju SNS až do roku 2003 pozri Hudek (2003).

²² Analýzou vnútrostraníckej organizácie SDE sa zaoberal napr. Mikovič (2004).

²³ So 128 starostami zvolenými výlučne za SDE bola táto strana 4. najúspešnejšia zo všetkých strán.

štruktúrami v regiónoch²⁴. M. Rybář (2005: 146-152) označuje tieto strany ako *staré* a stavia ich do protikladu so stranami *novými* (ANO, SDKÚ, SMER). *Staré* strany sa vyznačujú veľkým *záberom* straníckej organizácie²⁵ – ich regionálne štruktúry systematicky pokrývajú celé územie krajiny a zasahujú až na miestnu úroveň. Vo vzťahoch s ich vonkajším prostredím sa usilujú skôr o dominanciu a pretváranie tohto okolia prostredníctvom jasne formulovanej ideológie. A z hľadiska vnútrostraníckych rozhodovacích procesov pripúšťajú väčšiu mieru plurality ako strany *nové*. Všetky tieto charakteristiky je možné vzťahovať na KDĽH aj HZDS, aj keď v prípade HZDS načrtnutý obraz čiastočne komplikuje hegemónne postavenie V. Mečiara v strane. Ako však poukazuje Rybář (2005: 150), v strane existovalo viacero konkurenčných skupín s protichodnými záujmami. Ich pôsobenie pritom nebolo nijak obmedzované, kým neohrozovali autoritu lídra strany.

Naproti tomu *nové* strany, ku ktorým patrí aj ANO vytvárajú úplne iné formy straníckej organizácie, pričom dôvodom pre to nie je podľa Rybářa len ich vek, ale skôr vedomé rozhodnutie ich lídrov – zakladateľov. To je aj prípad ANO. Tá sa od svojho vzniku neusilovala o rozvoj masívnej straníckej organizácie a na oslovenie a získavanie voličov používala skôr profesionálne marketingové techniky, pričom sa opierala o veľké množstvo ekonomických a najmä mediálnych zdrojov, ktorými disponovala prostredníctvom svojho zakladateľa a predsedu P. Ruska. Okrem toho po vstupe do vlády sa lídri strany zameriavali skôr na koordináciu poslaneckého a ministerského klubu a budovanie straníckej organizácie nepatrilo k straníckym prioritám²⁶. Čo sa týka vzťahu s vonkajším prostredím, ANO priebežne upravovala svoj ideologický apel podľa meniacich sa nálad voličov, pričom počas svojej existencie nezriedka zastávala úplne protichodné stanoviská (Učeň 2004: 69–70). Z hľadiska vnútorných rozhodovacích procesov je aj bola ANO od svojho vzniku riadená ako firma s jediným majiteľom, ktorý koncentruje všetku moc vo svojich rukách. Všetky vnútorné konflikty končili v ANO vylúčením nespokojných členov, pričom líder strany nepripustil obmedzenie svojho postavenia aj za cenu rozpadu strany a jej zásadného oslabenia.

²⁴ K organizačným charakteristikám týchto strán pozri najmä Mínavič (2004), Bučan (2004), Krause (2001) a Rybář (2005).

²⁵ Krause (2000) používa v tomto význame ukazovatele extenzívnosti a intenzívnosti straníckej organizácie.

²⁶ Pre analýzu organizačnej štruktúry ANO pozri najmä Rybář (2004), ďalšie dáta o straníckej organizácii boli poskytnuté autorovi práce pre potreby výskumu straníckou centrálou ANO. K centristicko-populistickému apelu ANO pozri Učeň (2004).

Ďalším rozdielom medzi zvolenými stranami je ich pôsobenie na národnej úrovni. KDH bolo od roku 1998 súčasťou vládnej koalície²⁷, kým HZDS bolo v tomto období celý čas v opozícii. ANO sa po voľbách 2002 stala súčasťou vlády, ktorú však opustilo po vnútornej kríze v roku 2005. Táto skutočnosť však v našej práci nezohráva žiadnu rolu, keďže v čase komunálnych volieb bola ešte riadnym členom koalície. V našej vzorke sú teda zastúpené aj opozičné, aj koaličné strany – strany, ktoré si nie sú politicky blízke.

4. Empirické zistenia a výstupy

V nasledujúcej časti sa dostávame k samotnému overovaniu stanovených hypotéz a k interpretácii výstupov zo štatistických analýz. Postupne budeme analyzovať výsledky za jednotlivé strany, čím získame podklady, pre záverečné zovšeobecnenia.

4.1. Hypotéza 1.: Samostatné kandidovanie vs. uzatváranie koalícií

4.1.1. Prehľad výsledkov a základná charakteristika

Predpokladom pre verifikáciu hypotézy H.1. prostredníctvom korelačnej analýzy bol zber dát a výpočet koeficientov, medzi ktorými sa meria vzájomná súvislosť. Tieto dáta však majú aj vlastnú výpovednú hodnotu a môžu byť vhodným doplnkom pri interpretácii výstupov z analýzy. Pozrime sa teda najskôr na ich súhrnný prehľad, ktorý prináša tabuľka 4.1.1

Tab. 4.1.1.: Sumár výsledkov meraných hodnôt na celoštátnej úrovni.

Sumár SR	voľby NRSR	počet ZO	koeficient org. zastúp.	výlučná kandidatúra	koaličná kandidatúra	koeficient úspešnosti	koeficient výlučnosti	koeficient koaličnosti
HZDS 98	27	x	x	602	91	0,239	0,207	0,131
HZDS 02	19,5	2000*	0,69*	384	268	0,224	0,131	0,411
KDH 98	x	x	x	220	161	0,131	0,075	0,423
KDH 02	8,3	1048**	0,36	206	184	0,134	0,07	0,472
ANO 02	8	392***	0,13	59	208	0,092	0,020	0,779

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty a * Krause (2000)²⁸, ** dáta poskytnuté centrálnou kanceláriou KDH (04.2005), *** dáta poskytnuté centrálnou a regionálnymi kanceláriami ANO (04. – 05. 2005).

²⁷ Na začiatku volebného obdobia bolo KDH vo vláde ako súčasť SDK. Po rozpade SDK sa KDH stalo ďalším koalíčným partnerom vo vláde.

²⁸ Pri HZDS nedisponujeme vlastnými dátami o počte základných organizácií na celom území, pretože nám ich odmietla centrálna kancelária strany poskytnúť. Získali sme však potrebné dáta o počte základných organizácií v okresoch za päť krajov (Nitriansky, Banskobystrický, Trenčiansky, Prešovský a Košický). Dáta nám poskytli predstavitelia vymenovaných regionálnych kancelárií strany v júni 2005. Celkový koeficient organizačného

- **Hnutie za demokratické Slovensko**

Pri HZDS si všimnime najmä rozdiely medzi rokmi 1998 a 2002. Pokles v podpore na celoštátnej úrovni zrejme zasiahol aj komunálnu sféru, čo sa prejavilo na výraznom prepade zvolených kandidátov HZDS, ktorý kandidovali výlučne a na náraste koalíčných kandidatúr. Túto zmenu je možné sledovať aj na koeficientoch koalíčnosti a výlučnosti, keď najmä prvý z nich dosahuje pre voľby 2002 zreteľne vyššiu hodnotu. Kvôli charakteru nášho dátového súboru nemôžeme síce zistiť, aký podiel z koalíčných kandidatúr HZDS v roku 2002 mali koalície *vedené* predstaviteľom HZDS, celkový ústup z pozícií je však jasne pozorovateľný a po voľbách ho priznali aj predstavitelia strany (Mesežnikov 2003: 58). Čo sa týka organizačného zastúpenia strany, jednoznačne sa potvrdzuje, že HZDS je stranou s najrozvinutejšou straníckou organizáciou zo všetkých slovenských strán. Počet základných organizácií HZDS značne prevyšuje aj KDH a najmä ANO.

- **Kresťanskodemokratické hnutie**

KDH zaznamenalo v obidvoch voľbách porovnateľné výsledky, pričom sa príliš nemenil počet jej zvolených predstaviteľov kandidujúcich samostatne ani počet koalíčných kandidatúr. V rámci našej výskumnej vzorky sa KDH na prvý pohľad nachádza z hľadiska úspešnosti aj rozsahu organizačného zastúpenia v strede medzi HZDS a ANO. Bližšie skúmanie však ukazuje, že KDH má „bližšie“ ku HZDS, o čom hovorí najmä výrazne vyšší počet výlučných kandidatúr strany v porovnaní s ANO.

- **Aliancia nového občana**

U ANO výrazne vystupuje do popredia niekoľko dôležitých bodov. Na jednej strane to je zjavná nerozvinutosť organizačného zastúpenia v porovnaní s ostatnými stranami a na strane druhej veľký rozdiel v *štruktúre* úspechu. Kým u HZDS a KDH je pomer výlučných a koalíčných kandidatúr viac-menej vyrovnaný, resp. dokonca prevažujú samostatné kandidatúry, u ANO je

---

zastúpenia pre HZDS uvedený v tabuľke je vypočítaný ako podiel Krauseho údaju a počtu všetkých obcí, takže má len orientačnú hodnotu. Na druhej strane, vieme že v uvedených piatich krajoch + v Žilinskom kraji má strana 1 627 základných organizácií. Keďže sa dá predpokladať, že zastúpenie strany vo zvyšných dvoch krajoch, o ktorých nemáme žiadne údaje, sa zásadne nelíši od ostatných, je pravdepodobné, že aktuálny počet základných organizácií sa veľmi nelíši od počtu, ktorý uvádza Krause (2000). Výrazné rozdiely teda nebudú ani v hodnote organizačného koeficientu.

vzorec úplne opačný. ANO bola mimoriadne aktívna pri vstupovaní do koalícií, a ako ukazuje koeficient koaličnosti, práve koaličné kandidatúry predstavovali podstatnú časť jej celkového výsledku. Samostatných úspešných kandidátúr mala strana veľmi málo. Nemáme presné údaje o tom, aké postavenie mala ANO v koalíciách do ktorých vstúpila – kto mal v koalícií centrálné postavenie a predstaviteľ ktorej strany bol nakoniec kandidátom na starostu – samotní lídri strany však po voľbách priznali, že ANO vstupovala do koalícií najmä ako podpora pre kandidátov iných strán (Mesežnikov 2003: 64).

4.1.2. Korelačná analýza

Po stručnej charakteristike volebných výsledkov strán môžeme pristúpiť k meraniu vzťahu medzi stanovenými závislými a nezávislými premennými. Nezávislé premenné – volebná podpora a organizačné zastúpenie sú vyjadrené prostredníctvom výsledkov príslušných parlamentných volieb a cez koeficienty organizačného zastúpenia. Závislú premennú sme operacionalizovali pomocou koeficientov výlučnosti, koaličnosti a úspešnosti. Zistené hodnoty všetkých týchto indikátorov v jednotlivých okresoch tvoria bázu pre korelačnú analýzu²⁹. Tá meria silu vzťahu každého indikátora závislej a nezávislej premennej zvlášť – nezávisle od seba. Výsledky analýzy sumarizuje tabuľka 4.2.

Tab. 4.1.2.: Korelačná analýza vzťahu závislých a nezávislých premenných.

strana	závislá premenná/ nezávislá premenná	Koeficient úspešnosti	Koeficient výlučnosti	Koeficient koaličnosti
HZDS 98	podpora 98	,721**	,696**	-0,021
HZDS 02	podpora 02	,719**	,640**	-0,114
	org. zastúpenie	,329*	,346*	-0,142
KDH 02**	podpora 02	,348**	,533**	-0,18
	org. zastúpenie	,386**	,439**	-0,218
ANO 02	podpora 02	,264*	0,157	0,032
	org. zastúpenie	-0,037	0,042	-0,193

Zdroj: vlastné prepočty.

* zvýraznené polia naznačujú štatisticky významný vzťah medzi premennými

- Výsledky analýzy ukazujú v prípade HZDS silnú štatistickú súvislosť medzi volebnou podporou a a.) úspešnosťou a b.) samostatným kandidovaním strany v komunálnych

²⁹ Okresné výsledky komunálnych aj parlamentných volieb, ako aj vypočítané hodnoty koeficientov pre všetky strany sú uvedené v tabuľkách v prílohe.

voľbách. Inak povedané, v okresoch kde bolo HZDS úspešné v parlamentných voľbách, boli nadpriemerne úspešní aj jeho predstavitelia kandidujúci vo voľbách samostatne. Rovnaký vzťah platí aj pre celkovú úspešnosť HZDS, ktorá v sebe zahŕňa aj koaličné kandidatúry. Tento veľmi silný vzťah medzi komunálnou a národnou úrovňou sa potvrdil pri oboch skúmaných voľbách. Slabšia, ale stále významná súvislosť sa ukázala byť medzi organizačným zastúpením a samostatným kandidovaním HZDS ako aj s celkovou úspešnosťou strany.

- Podobne veľmi silnú koreláciu medzi premennými potvrdila analýza aj v prípade KDH. Na rozdiel od HZDS sa však pri KDH zvýraznil vzťah organizačného zastúpenia a výlučného kandidovania jeho predstaviteľov.
- V prípade ANO sa ukazuje byť vzťah medzi premennými oveľa menej zreteľný. Štatisticky významná, aj keď veľmi slabá, sa ukázala byť súvislosť medzi volebnou podporou a celkovou úspešnosťou strany.
- Ani pri jednej zo strán sa nepotvrdil štatisticky významný vzťah medzi nezávislými premennými a koalíčnosťou strán. Vo všetkých prípadoch však hodnoty ukazujú očakávaný *směr* korelácie, keďže sme predpokladali, že čím bude **vyššia** podpora a organizačné zastúpenie, tým bude nižšia miera koalíčnosti daných strán.

Ako sa však dajú interpretovať vyššie uvedené zistenia? Táto otázka je relevantná najmä v prípade ANO, kde nedošlo k potvrdeniu očakávaných vzťahov medzi premennými. Myslíme si, že kľúčom k vysvetleniu sú odlišné parametre nezávislých premenných ANO a ostatných dvoch strán. ANO v parlamentných voľbách 2002 nadpriemerne podporovali obyvatelia miest a väčších obcí (Krivý 2003b: 90-91). V tomto prostredí bola najúspešnejšia aj v komunálnych voľbách, kde viacerí z jej samostatných kandidátov, ale aj koalícií v ktorých kandidovala uspeli práve v mestách (Mesežnikov 2003). Naše koeficienty úspešnosti aj výlučnosti však započítavajú každý volebný obvod rovnako (obec s 200 obyvateľmi má rovnakú váhu ako mesto). To má za dôsledok, že aj keď môžu existovať okresy, v ktorých ANO uspela v parlamentných voľbách vďaka podpore v mestách a väčších obciach a v ktorých následne uspela vo voľbách komunálnych (v mestách, kde ju volili voliči v národných voľbách), sa tento vzťah nemusel v korelácii prejaviť, pretože do koeficientov boli započítané aj výsledky strany z malých obcí, ktorých je vo väčšine slovenských okresov výrazne viac ako miest.

Čo sa týka pôsobenia organizačného zastúpenia, vysvetlenie je pomerne priamočiare. Ak sa pozrieme na hodnoty koeficientov organizačného zastúpenia ANO v jednotlivých okresoch,

uvidíme že sú všade veľmi podobné – mimoriadne nízke³⁰. Na rozdiel od KDH a HZDS, u ktorých sa koeficienty líšia podľa jednotlivých okresov a regiónov (vo svojich „baštách“ sú strany organizačne zastúpené veľmi výrazne), strana ANO bola a stále je veľmi slabo organizačne zastúpená na komunálnej úrovni takmer všade. Ak to zhrnieme, v prípade ANO faktor organizačného zastúpenia nezohrával v komunálnych voľbách takmer žiadnu rolu, keďže strana organizačne na komunálnej úrovni skoro neexistovala. Skôr sa zdá, že za ANO kandidovali skôr jednotlivci spriaznení s touto stranou bez výraznejšieho organizačného zázemie. Ak strana ako taká pôsobila nejakým spôsobom, tak sa orientovala skôr na mestské prostredie, v ktorom podporovala buď samostatných kandidátov, alebo oveľa častejšie aktívne vstupovala do koalícií, aby sa mohla podieľať na rozhodovaní po voľbách, a tak si posilniť svoje pozície.

Druhým neočakávaným výsledkom analýzy je nepotvrdená súvislosť medzi vytváraním volebných koalícií a nezávislými premennými. V tejto otázke je situácia značne komplikovanejšia a je zrejmé, že pri rozhodovaní strán a ich predstaviteľov vstupovali významne „do hry“ aj ďalšie faktory (pravdepodobne miestne špecifiká), ktoré ovplyvnili konečný výsledok.

4.1.3. Zhrnutie

Z predchádzajúcej časti sa nám vytvára pomerne jasný obraz o rozhodovaní strán v komunálnych voľbách v otázkach samostatného a koaličného kandidovania. Na jednej strane máme *staré* strany KDH a HZDS s rozvinutou straníckou organizáciou, širokým zastúpením v regiónoch a stabilnou podporou vo svojich „baštách“. Tieto strany dokázali dosahovať v komunálnych voľbách veľmi dobré výsledky a ich predstavitelia (úspešne) samostatne kandidovali práve v oblastiach s vysokým zastúpením a voličskou podporou. Tieto strany samozrejme vytvárali aj koalície, tieto formy kandidatúry u nich však predstavovali menšinu. Na strane druhej stojí *nová* strana ANO s veľmi slabým organizačným zastúpením a voličskou podporou koncentrovanou prevažne v mestskom prostredí. Tieto faktory sa prejavili na celkovo slabších výsledkoch v komunálnych voľbách, ale najmä na výraznej prevahe koaličných kandidatúr oproti samostatným.

4.2. Hypotéza 2.: Charakter koalícií

Cieľom druhej hypotézy je zistenie, či strany v komunálnych voľbách vytvárajú koalície odrážajúce stranícke vzťahy na národnej úrovni, alebo sa riadia inými pravidlami. Taktiež chceme

---

³⁰ Hodnoty koeficientov organizačného zastúpenia ANO sú uvedené v prílohe práce.

zistiť, či existuje vzťah medzi veľkosťou obcí a charakterom koalície a nakoniec, či existuje súvislosť medzi *typom* strany a charakterom koalícií, ktoré vytvára.

V metodologickej časti práce sme definovali postup rozdelenia všetkých koalícií do troch kategórií, na základe ich „politickej čistoty“. Dostaneme tak podľa ich zloženia a.) *politicky čisté* koalície pozostávajúce len z partnerov, s ktorými strana zdieľa opozičný alebo koaličný status; b.) *politicky zmiešané* koalície, v ktorých sa strana nachádza aj s koaličnými aj s opozičnými subjektmi; a c.) *koalície*, ktoré strana uzatvorila *vylučne s politicky vzdialenými stranami*. Ostáva nám však ešte definovať bloky strán, ktoré vo voľbách predstavovali provládný a protivládný tábor, z ktorých bude vyplývať zaradenie jednotlivých koalícií vytvorených skúmanými stranami. Princípy zadeľovania strán do týchto blokov sme už opísali vyššie. Zloženie blokov v jednotlivých voľbách zachytáva tabuľka 4.2.1.

Tab. 4.2.1.: Kategorizácia politických strán podľa politickej blízkosti.

Voľby	Orientácia	Strany
1998	provládna	KDH, SDSS, SZS, DÚ, DS, SDE, SOP, SDK, SMK
	protivládna	HZDS, SNS, ZRS, KSS
2002	provládna	ANO, DS, DÚ, KDH, OKS, SDKÚ, SMK, SZS ³¹
	protivládna	HZDS, KSS, SMER, SNS, SDI, SOP, ZRS, SDSS, LB B-RRS, HZD, PSNS

Zdroj: Krivý (2003b) a vlastné zaradenie.

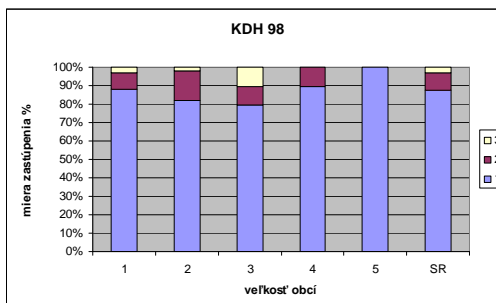
V nasledujúcej časti práce budeme postupne analyzovať charakter koalícií KDH, HZDS a ANO. Ku každému prípadu je priložená tabuľka s presným rozložením percentuálnych hodnôt v jednotlivých kategóriách, ako aj graf vizuálne znázorňujúci rozdelenie. Tabuľky zachytávajúce aj absolútne počtosti prípadov sú uvedené v prílohe.

³¹ V prípade Strany zelených na Slovensku sme sa rozhodli pre jej zadelenie k provládnemu bloku aj vo voľbách v roku 2002. Dôvodom bola najmä predchádzajúca spolupráca s vládnymi stranami v rámci SDK, ako aj neexistencia jasného protivládneho vymedzenia sa. Uvedomujeme si však, že postavenie SZS na osi provládný – protivládný je asi najmenej jasné.

4.2.1. Charakter koalícií KDH v letech 1998 a 2002

Tab a Graf. 4.2.2.: Koalície KDH vo voľbách 1998 podľa veľkosti obcí³².

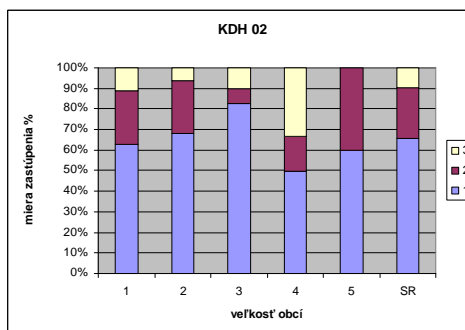
KDH 98		Koalícia		
		1	2	3
Veľkosť obcí	1	88,24	8,82	2,94
	2	82,22	15,56	2,22
	3	79,31	10,34	10,34
	4	89,47	10,53	0,00
	5	100,00	0,00	0,00
Spolu	SR	87,58	9,32	3,11

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty.

Tab a Graf. 4.2.3.: Koalície KDH vo voľbách 2002 podľa veľkosti obcí.

KDH 02		Koalícia		
		1	2	3
Veľkosť obcí	1	62,96	25,93	11,11
	2	68,09	25,53	6,38
	3	82,76	6,90	10,34
	4	50,00	16,67	33,33
	5	60,00	40,00	0,00
Spolu	SR	65,57	24,59	9,84

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty.

Výstupy z obidvoch tabuliek môžeme analyzovať spoločne, keďže vykazujú spoločné znaky. Tými najdôležitejšími sú dve zistenia:

- KDH najmä vo voľbách 1998, ale aj vo voľbách 2002, uzatváralo výraznú väčšinu svojich koalícií s politicky blízkymi stranami. Ako detailne opisuje Krivý (1999: 128), KDH v roku 1998 vytváralo koalície s najmä s členskými stranami Slovenskej demokratickej koalície (SDK) – DS a DÚ. Už v menšej, ale stále významnej, miere sa spájalo aj s partnermi z koalície – s SDE a SOP. Len minimálne množstvo koalícií uzatvorilo KDH s opozičnými HZDS a SNS.

Podobne zreteľné (aj keď nie až do takej miery ako vo voľbách 1998) je aj vytváranie politicky blízkych koalícií vo voľbách 2002. Najčastejšími partnermi KDH boli

³² Legenda k tabuľke a grafu 4.2.2 a všetkým nasledujúcim tabuľkám a grafom: **veľkosť obcí** – 1. (0 – 500 obyvateľov), 2. (501 – 1000), 3. (1001 – 2000), 4. (2001 – 5000), 5. (nad 5000); **koalícia** – 1. (politicky blízke strany), 2. (koalícia s blízkymi aj vzdialenými stranami), 3. (koalícia len s politicky vzdialenými stranami)

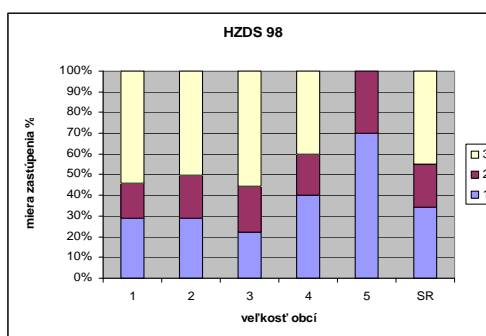
v tomto prípade SDKÚ a mimoparlamentné DS a OKS. Politicky zmiešané koalície vytvorilo KDĽH podstatne zriedkavejšie, nedá sa však určiť jednoznačná preferencia pre niektorú zo strán z opozičného tábora.

- V prípade KDĽH sa ukazuje, že veľkosť obcí nezohrávala pri vytváraní koalícií u KDĽH podstatnejšiu rolu – vo všetkých veľkostných kategóriách jasne prevažujú politicky blízke koalície, a nie je možné pozorovať trend, podľa ktorého by so znižujúcim sa počtom obyvateľov stúpala počet zmiešaných koalícií.

4.2.2. Charakter koalícií HZDS v rokoch 1998 a 2002

Tab. a graf 4.2.4. Koalície HZDS vo voľbách 1998 podľa veľkosti obcí.

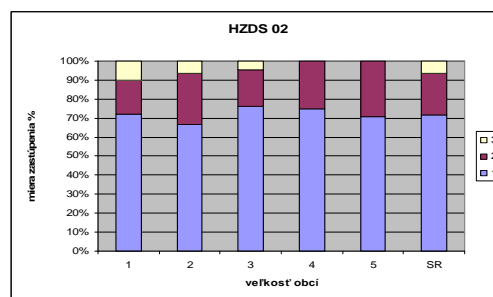
HZDS 98		Koalícia		
		1	2	3
Veľkosť obcí	1	29,17	16,67	54,17
	2	29,17	20,83	50,00
	3	22,22	22,22	55,56
	4	40,00	20,00	40,00
	5	70,00	30,00	0,00
Spolu	SR	34,07	20,88	45,05

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty.

Tab. a graf 4.2.5. Koalície HZDS vo voľbách 2002 podľa veľkosti obcí.

HZDS 02		Koalícia		
		1	2	3
Veľkosť obcí	1	72,07	18,02	9,91
	2	66,67	26,98	6,35
	3	76,19	19,05	4,76
	4	75,00	25,00	0,00
	5	70,83	29,17	0,00
Spolu	SR	71,64	22,01	6,34

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty.

Už na prvý pohľad je zrejmé, že obraz ktorý poskytujú koalície HZDS vo voľbách 1998 a 2002 je komplikovanejší ako v prípade KDĽH a vyžaduje si detailnejší rozbor pre obidvoje z volieb:

- Parlamentné voľby 1998 ako aj obdobie, ktoré po nich nasledovalo, boli charakteristické intenzívnym konfliktom medzi „pro- a proti-mečiarovským“ táborom, ktorý prebiehal na

národnej úrovni. Dalo by sa očakávať, že sa tento konflikt preniesie aj na úroveň komunálnu a prejaví sa aj v miestnych koalíciách. HZDS v týchto voľbách však vytvorila **väčšinu** zmiešaných koalícií a dokonca najväčší počet s výlučne provládnymi stranami. To je samozrejme v rozpore so stanovenou hypotézou a dokonca sa môže zdať, že ju presvedčivo vyvracia.

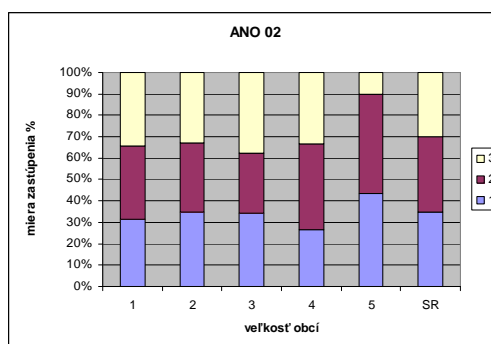
- Ak sa však pozrieme na koalície HZDS bližšie, zistíme že to nemusí byť úplne tak. V predchádzajúcej časti sme mohli vidieť, že kandidáti HZDS boli v týchto voľbách výrazne úspešní pri samostatnom kandidovaní (602 úspešných kandidátov) a zároveň uzavreli len veľmi nízky počet koalícií (91). Takáto nízka početnosť môže pri percentuálnom vyjadrení pôsobiť skresľujúco – keďže aj niekoľko málo koalícií môže ovplyvniť celkový výsledok. Výraznú väčšinu zmiešaných koalícií (kategórie 2 a 3) tak vytvára len 60 prípadov. Túto anomáliu voči hypotéze by sa teda dalo pripočítat' výnimkám, ktoré neohrozujú celkový trend.
- Nechceme sa však uchýľovať len k argumentácii opretej o *výnimky*. Ak sa pozrieme na blok opozičných strán z roku 1998 zistíme, že pozostáva z menšieho počtu členov ako v roku 2002 a zároveň, že sa jedná o strany, ktorých organizačné zastúpenie je veľmi slabé (ZRS), alebo len mierne rozvinuté (SNS, KSS). Je teda možné, že v niektorých obciach došlo k prípadom, že HZDS potrebovalo uzavrieť koalíciu, ale jednoducho nemalo pre ňu partnera z vlastných radov. Tento argument dopĺňa aj rozbor nečistých koalícií, ktoré HZDS v roku 1998 uzavrelo. Ten ukazuje, že jeho najčastejším koalíčným partnerom bola SDE. S SDE malo HZDS na národnej úrovni vždy lepšie vzťahy ako so zvyškom „modrej“ koalície, a je teda možné, že sa tento vzťah preniesol aj na miestnu úroveň v prípadoch, kedy HZDS chýbal koalíčný partner. Opäť však treba pripomenúť, že hlavným znakom HZDS vo voľbách 1998 je, že takmer žiadnych koalíčných partnerov nepotrebovalo.
- Predchádzajúca úvaha pomáha vysvetliť aj zmenu koalíčného správania HZDS vo voľbách 2002. V tomto prípade HZDS uzatvorilo oveľa vyšší počet koalícií (268), pričom jasná väčšina z nich bola s politicky blízkymi stranami. Za touto zmenou podľa nášho názoru stojí najmä zvýšený počet partnerov v bloku (SMER, HZD, PSNS) spojený okrem iného aj so zmenou statusu koalíčného partnera z predchádzajúcich volieb – SDE z provládneho na protivládny.
- Posledná charakteristika koalícií HZDS je totožná s KDĽ. Ani pri HZDS nie je možné sledovať jasnú súvislosť medzi veľkosťou obcí a charakterom koalícií. Obzvlášť to platí

pre voľby 1998. Pri voľbách 2002 je možné hovoriť o náznaku zvyšovania podielu „čistých“ koalícií v dvoch vyšších veľkostných kategóriách. Vo vzťahu k celkovému prevládaniu týchto koalícií to nepredstavuje štatisticky významný nárast.

4.2.3. Charakter koalícií ANO vo voľbách 2002

Tab. a graf 4.2.6. Koalície ANO vo voľbách 2002 podľa veľkosti obcí.

ANO 02		Koalícia		
		1	2	3
Veľkosť obcí	1	31,43	34,29	34,29
	2	34,62	32,69	32,69
	3	34,38	28,13	37,50
	4	26,67	40,00	33,33
	5	43,59	46,15	10,26
Spolu	SR	34,62	35,58	29,81

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty.

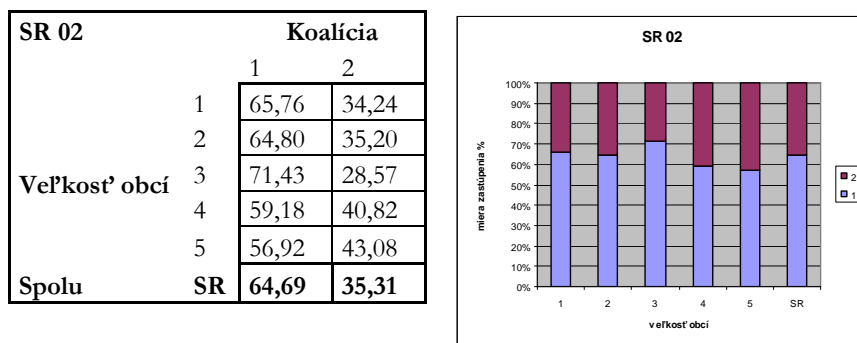
- ANO vo voľbách 2002 uzavrelo veľké množstvo koalícií (208), pohľad na ich zloženie však ukazuje, že otázka politickej blízkosti nezohrávala pre túto stranu žiadnu rolu. ANO bolo stranou vládnej koalície, ktorá najčastejšie vstupovala do koalícií s opozičnými stranami (Mesežnikov 2003). Nemala pritom ani žiadneho preferovaného partnera, resp. naopak stranu, ktorú by vylučovala zo spolupráce. Táto „promiskuita“ bola pre ANO príznačná na všetkých úrovniach, bez ohľadu na veľkosť obcí.
- Naša interpretácia tohto stavu vychádza z dopĺňajúcej hypotézy H.2.2., ktorá takýto obraz predpokladala. Cieľom ANO ako novej a slabšie rozvinutej strany bola zrejme snaha o posilnenie svojho postavenia na komunálnej úrovni, pričom tento cieľ bol podstatne dôležitejší ako politická príslušnosť. ANO sa pravdepodobne ku koalíciám skôr pridávalo, ako ich vytváralo a neobsadilo prostredníctvom nich veľa vlastných starostov. Každopádne však za podporu mohlo získať benefity použiteľné pri rozvoji svojej organizácie a naplňaní záujmov jej členov.

4.2.4. Zhrnutie

V predchádzajúcej časti sme mohli vidieť, aké koalície vytvárali strany v skúmaných komunálnych voľbách. Posledným krokom, predtým ako vyhodnotíme hypotézy H.2. ostáva ešte

pozriet' sa na celkový obraz, zložený zo všetkých koalícií vytvorených všetkými skúmanými stranami:

Tab. a graf 4.2.7. Všetky koalície vo voľbách 2002 podľa veľkosti obcí³³.

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty.

Ako je možné vidieť, v spojenom súbore všetkých koalícií uzatvorených v roku 2002 stranami ANO, HZDS a KDH pomerne jasne prevládajú politicky čisté koalície. V 35% zastúpení zmiešaných koalícií predstavujú dominantný podiel koalície ANO, ktoré sme charakterizovali vyššie. Čo sa týka vplyvu veľkosti obcí, môžeme povedať, že sa neprejavil ani pri tomto celkovom súbore.

Ak sa teda pozrieme na naše hypotézy, môžeme povedať, že všeobecná hypotéza H.2. sa potvrdila (tab 4.2.7.), je však veľmi úzko spojená s hypotézou H.2.2 hovoriacej o vzťahu typu strany a uzatvorených koalícií. Ako sa ukázalo, politicky blízke koalície uzatvárajú skôr *staré* strany KDH a HZDS, kým u ANO nezohrával tento faktor takmer žiadnu rolu. Potvrdila sa tak hypotéza H.2.2., že organizačne slabo rozvinuté strany, budú skôr vstupovať do politicky zmiešaných koalícií.

V žiadnom prípade však nemôžeme hovoriť o potvrdení hypotézy H.2.1., ktorá predpovedala nárast zmiešaných koalícií so znižujúcim sa počtom obyvateľov obce. Ukazuje sa teda, že veľkosť (obcí) nezohráva pri uzatváraní koalícií takmer žiadnu rolu a že rozhodujúcejšími sú skôr organizačné a čiastočne aj ideologické charakteristiky strán.

5. Záver

Našu prácu vnímame ako skromný pokus uchopiť nástrojmi politickej vedy doposiaľ len veľmi málo preskúmanú oblasť straníckej politiky na komunálnej úrovni. Ukázalo sa, že púšťanie

³³ Pri tomto sumárnom zisťovaní sú pochopiteľne možné len dve kategórie koalícií – čisté a zmiešané.

sa do takýchto oblastí prináša mnohé riziká, zároveň je však mimoriadne obohacujúce. Napriek všetkým úskaliam si myslíme, že výskum komunálnej politiky má zmysel a malo by sa v ňom pokračovať aj v budúcnosti.

Základným cieľom práce bolo ponúknuť odpovede na dve otázky: 1. Kedy budú strany kandidovať samostatne a kedy v koalícii? a 2. Na základe čoho budú koalície zostavené? Z týchto otázok sme následne formulovali niekoľko hypotéz formulujúcich očakávaný vzťah medzi premennými. K premenným sme navrhli indikátory umožňujúce kvantitatívnu verifikáciu hypotéz. V ďalšom kroku sme zhromaždili potrebné dáta, ktoré nakoniec analyzovali pomocou štatistických metód. Závěry a výstupy výskumu sú nasledujúce:

- V prípade HZDS a KDĤ sa potvrdil silný vzťah medzi voličskou podporou týchto strán v regiónoch a formou ich kandidatúry – v okresoch so silným voličským zázemím (pre parlamentné voľby) boli tieto strany silné aj v komunálnych voľbách, čo sa prejavilo aj úspešným samostatným kandidovaním ich predstaviteľov.
- Pri obidvoch týchto stranách sa taktiež potvrdila súvislosť medzi organizačným zastúpením a formou kandidatúry – so zvyšujúcim sa počtom základných organizácií v okresoch týchto strán stúpala aj úspešnosť ich samostatne kandidujúcich reprezentantov.
- V prípade ANO ako novej strany so slabým organizačným zastúpením sme zistili odlišné vzorce správania. Strana bola oveľa aktívnejšia pri vstupovaní do koalícií a postavila oveľa menej samostatných kandidátov.
- Rozdiely medzi *starými* a *novou* stranou sa prejavili aj pri vytváraní samotných koalícií. Kým KDĤ a HZDS vytvárali koalície s prevažne politicky blízkymi stranami, ANO opakovane vstupovala do najrôznejších koalícií bez ohľadu na ich zloženie.
- Napriek očakávaniu sa nepotvrdila téza o vplyve veľkosti obcí na zloženie koalícií. Strany sa správali pri vytváraní a vstupovaní do koalícií rovnako na všetkých úrovniach.

Vyššie uvedené zistenia sa vzťahujú len na skúmanú výberovú vzorku strán. Zároveň však naznačujú možnosti ich generalizácie. Výstupy práce ukazujú, že existuje významné prepojenie medzi národnou a komunálnou úrovňou straníckej politiky, ktoré sa prejavuje v dvoch rovinách: a.) konflikty z celoštátnej roviny zosobnené vo vzťahu vlády a opozície sa prenášajú aj na miestnu úroveň, kde sú dôležitým faktorom pri vytváraní volebných koalícií; b.) pre konanie strán na miestnej úrovni sú kľúčové ich organizačné charakteristiky, ktoré v prevažnej miere vyplývajú z procesov na úrovni centrálnej.

Aby bolo možné tieto zovšeobecnenia potvrdiť, je potrebné urobiť ďalšie kroky, čím poukazujeme na možnosti a výzvy ďalšieho výskumu. Ten by mal:

- Skvalitniť dátový súbor – najmä zahrnúť do analýzy aj neúspešné kandidatúry strán.
- Rozšíriť výberovú vzorku strán – ideálne na všetky relevantné strany.
- Preskúmať stanovené hypotézy aj pri voľbách poslancov miestnych zastupiteľstiev.
- Taktiež by bolo vhodné doplniť kvantitatívny výskum kvalitatívnym – pokúsiť sa napr. o mikroanalýzu straníckych procesov vo vybraných obciach, a poskytnúť tak komplexnejší obraz o komunálnej politike.

Literatúra

- Bučan, J. (2004): *Kresťanskodemokratické hnutie*, in: Rybář, M. (ed.): *Politické strany ako organizácie – prípady zo Slovenska*, Bratislava, Univerzita Komenského, pp. 93 – 110.
- Devine, F. (1999): *Qualitative analyses*, in: Marsh, D. – Stoker, G. (eds.): *Theory and Methods in Political Science*, London, MacMillan Press.
- Duverger, M. (1967): *Political Parties. Their Organization and Activity in the Modern State*, London, Methuen.
- Haughton, T. (2004): *Strana vo verejnej funkcii, strana v ústrednej kancelárii a centrum moci v politických stranách na Slovensku*, in: Gyarfášová, O. – Mesežnikov, G. (eds.): *Vláda strán na Slovensku: Skúsenosti a perspektívy*, IVO, Bratislava, pp. 89 – 100.
- Hloušek, V. – Kopeček, L. (2004): *Konfliktní demokracie*, Brno, IIPS.
- Hudek, A. (2004): *Slovenská národná strana*, in: Rybář, M. (ed.): *Politické strany ako organizácie – prípady zo Slovenska*, Bratislava, Univerzita Komenského, pp. 110 – 126.
- Katz, R. S. – Mair, P. (1995): *Changing Models of Party Organization and Party Democracy. The Emergence of the Cartel Party*, Party Politics, Vol. 1., No. 1, pp. 5 – 28.
- Katz, R. S. – Mair, P. (2002): *The ascendancy of the Party in Public Office*, in: Gunther, R. – Montero, J. S. – Linz, J. J. (eds.): *Political Parties. Old concepts and New Challenges*, Oxford, Oxford University Press, pp. 113 – 135.
- Kling, J. (2002): *Regionálne súvislosti reformy verejnej správy*, in: Mesežnikov, G. – Nižňanský, V. (eds.): *Reforma verejnej správy na Slovensku 1998 – 2002*, Bratislava, IVO, pp. 91 – 95.
- Kling, J. (2003): *Regionálna politika a regionálny vývoj*, in: Kollár, M. – Mesežnikov, G. (eds.): *Slovensko 2002. Súhrnná správa o stave spoločnosti*, Bratislava, IVO, pp. 109 – 126.
- Kopeček, L. (2003): *Stranícký systém Slovenska*, in: Fiala, P. – Herbut, R. (eds.): *Středoevropské systémy politických stran*, Brno, IIPS, pp. 153 – 226.
- Krause, D. K. (2000): *Accountability and Party competition in Slovakia and the Czech Republic*, Department of Government Notre Dame, Notre Dame, on-line: <http://www.clu.wayne.edu/polisci/krause>.
- Krivý, V. (1999): *Výsledky volieb v rokoch 1998 a 1999*, in: Mesežnikov, G. – Ivantýšin, M. (eds.): *Slovensko 1998-1999*, Bratislava, IVO, pp. 115 – 149.
- Krivý, V. (2002): *Regionálne voľby 2001 – Analýza výsledkov*, in: Mesežnikov, G. – Nižňanský, V. (eds.): *Reforma verejnej správy na Slovensku 1998 – 2002*, Bratislava, IVO, pp. 201 – 251.

- Krivý, V. (2003a): *Volebné výsledky a trendy*, in: Mesežnikov, G. – Gyarfášová, O. – Kollár, M. (eds.): *Slovenské voľby '02*, Bratislava, IVO, pp. 61 – 106.
- Krivý, V. (2003b): *Komunálne voľby 2002: Výsledky, úspešné politické strany*, in: Mesežnikov, G. (ed.): *Komunálne voľby 2002*, Bratislava, IVO, pp. 69 – 108.
- Krivý, V. (2004): *Prívrženci politických strán na Slovensku: status, identity, deliace línie*, in: Gyarfášová, O. – Mesežnikov, G. (eds.): *Vláda strán na Slovensku: Skúsenosti a perspektívy*, IVO, Bratislava, pp. 127 – 154.
- Lijphart, A. (1984): *Democracies, Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*, New Haven, Yale University Press.
- Mesežnikov, G. (1999): *Vnútrostranícky vývoj a systém politických strán*, in: Mesežnikov, G. – Ivantýšin, M. (eds.): *Slovensko 1998-1999*, Bratislava, IVO, pp. 17 – 114.
- Mesežnikov, G. (2002a): *Činnosť politických strán a reforma verejnej správy*, in: Mesežnikov, G. – Nižňanský, V. (eds.): *Reforma verejnej správy na Slovensku 1998 – 2002*, Bratislava, IVO, pp. 121 – 146.
- Mesežnikov, G. (2002b): *Politické strany vo voľbách orgánov samospráv vyšších územných celkov*, in: Mesežnikov, G. – Nižňanský, V. (eds.): *Reforma verejnej správy na Slovensku 1998 – 2002*, Bratislava, IVO, pp. 177 – 200.
- Mesežnikov, G. (2003): *Politické strany vo voľbách do orgánov samospráv a obcí*, in: Mesežnikov, G. (ed. 2003): *Komunálne voľby 2002*, Bratislava, IVO, pp. 51 – 68.
- Michels, R. (1966): *Political Parties*, Toronto, Collier-Macmillan.
- Miller, W. L. (1999): *Quantitative methods*, in: Marsh, D. – Stoker, G. (eds.): *Theory and Methods in Political Science*, London, MacMillan Press.
- Mikovič, M. (2004): *Strana demokratickej ľavice*, in: Rybář, M. (ed.): *Politické strany ako organizácie – prípady zo Slovenska*, Bratislava, Univerzita Komenského, pp. 61 – 73.
- Mínavič, M. (2004): *Hnutie za demokratické Slovensko*, in: Rybář, M. (ed.): *Politické strany ako organizácie – prípady zo Slovenska*, Bratislava, Univerzita Komenského, pp. 32 – 61.
- Nižňanský, V. (2002): *Spoločenský, historický a európsky kontext reformy verejnej správy na Slovensku*, in: Mesežnikov, G. – Nižňanský, V. (eds.): *Reforma verejnej správy na Slovensku 1998 – 2002*, Bratislava, IVO, pp. 15 – 58.
- Nižňanský, V. – Kling, J. (2003): *Verejná správa*, in: Kollár, M. – Mesežnikov, G. (eds.): *Slovensko 2002. Súhrnná správa o stave spoločnosti*, Bratislava, IVO, pp. 249 – 270.
- Ondruchová, M. (2000): *Organizácia politických strán a hnutí na Slovensku*, Bratislava, IVO.
- Ostrogorski, M. (1964): *Democracy and Organization of Political Parties*, Chicago, Quadrangle Books.
- Panbianco, A. (1988): *Political Parties. Organisation and Power*, Cambridge, Cambridge University Press.
- Pilát, J. (2002): *Inštitucionálny aspekt reformy verejnej správy*, in: Mesežnikov, G. – Nižňanský, V. (eds.): *Reforma verejnej správy na Slovensku 1998 – 2002*, Bratislava, IVO, pp. 59 – 90.
- Pilát, J. (2003): *Samospráva na Slovensku: Trendy a problémy*, in: Mesežnikov, G. (ed.): *Komunálne voľby 2002*, Bratislava, IVO, pp. 9 – 20.
- Rybář, M. (2002): *Stabilizácia straníckych systémov v nových demokraciách: Prípady Španielska a Slovenska*, in: Szomolányi, S. (ed.): *Španielsko a Slovensko: dve cesty k demokracii*, Bratislava, Stimul, pp. 83-104.
- Rybář, M. (2004a): *Organizácia nových politických strán na Slovensku: Niekoľko úvah o vnútrostraníckom živote SDKÚ, ANO a Smeru*, in: Rybář, M. (ed.): *Politické strany ako organizácie – prípady zo Slovenska*, Bratislava, Univerzita Komenského, pp. 10 – 32.

- Rybář, M. (2004b): *Stranícka politika a meniace sa vzorce straníckej súťaže na Slovensku*, in: Gyarfášová, O. – Mesežnikov, G. (eds.): *Vláda strán na Slovensku: Skúsenosti a perspektívy*, IVO, Bratislava, pp. 25 – 48.
- Rybář, M. (2005): *Premeny straníckej politiky*, in: Szomolányi, S. (ed.): *Spoločnosť a politika na Slovensku*, Univerzita Komenského, Bratislava, pp. 132 – 153.
- Říchová, B. (2000): *Přehled moderních politologických teorií*, Praha, Portál.
- Učeň, P. (2004): *Centristický populizmus ako nová kompetitívna a mobilizačná stratégia v slovenskej politike*, in: Gyarfášová, O. – Mesežnikov, G. (eds.): *Vláda strán na Slovensku: Skúsenosti a perspektívy*, IVO, Bratislava, pp. 49 – 75.
- Van Biezen, I. (2000): *On the Internal Balance of Power*, Party Politics, Vol. 6., No. 4., pp. 395 – 417.

Prílohy

7.1. Sumár výsledkov meraných hodnôt HZDS v jednotlivých okresoch

		HZDS 98								
Cokr	Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koaličnosti	b/d koef. výlučnosti	podpora PV	koef org. zastúpenia
101	BA1	1	0	0	1	0,00	x*	0,00	17,7	x
102	BA2	2	0	1	3	0,33	1,000	0,00	20,6	x
103	BA3	3	0	0	3	0,00	x	0,00	22,9	x
104	BA4	6	0	0	6	0,00	x	0,00	18,4	x
105	BA5	4	0	0	4	0,00	x	0,00	15,6	x
106	Malacky	20	5	0	25	0,20	0,000	0,20	24,4	x
107	Pezinok	11	5	1	17	0,35	0,167	0,29	28,7	x
108	Senec	26	1	1	28	0,07	0,500	0,04	19,7	x
201	DStreda	64	1	0	65	0,02	0,000	0,02	2,8	x
202	Galanta	32	2	1	35	0,09	0,333	0,06	19,2	x
203	Hlohovec	17	7	0	24	0,29	0,000	0,29	37,3	x
204	Piešťany	20	7	0	27	0,26	0,000	0,26	33,4	x
205	Senica	24	5	1	30	0,20	0,167	0,17	29,5	x
206	Skalica	18	1	2	21	0,14	0,667	0,05	19,0	x
207	Trnava	31	14	0	45	0,31	0,000	0,31	32,3	x
301	Bánovce	28	13	2	43	0,35	0,133	0,30	40,5	x
302	Ilava	9	10	1	20	0,55	0,091	0,50	44,2	x
303	Myjava	11	5	1	17	0,35	0,167	0,29	36,7	x
304	NMestonV	19	11	4	34	0,44	0,267	0,32	39,1	x
305	Partizán	18	4	1	23	0,22	0,200	0,17	36,4	x
306	PBystrica	12	16	0	28	0,57	0,000	0,57	46,9	x
307	Prievidza	39	10	3	52	0,25	0,231	0,19	37,9	x
308	Púchov	17	2	2	21	0,19	0,500	0,10	45,7	x
309	Trenčín	16	17	4	37	0,57	0,190	0,46	38,5	x
401	Komárno	38	3	0	41	0,07	0,000	0,07	6,5	x
402	Levice	77	9	3	89	0,13	0,250	0,10	18,9	x
403	Nitra	49	6	2	57	0,14	0,250	0,11	31,2	x
404	Nzámky	53	6	2	61	0,13	0,250	0,10	19,2	x
405	Šaľa	13	0	0	13	0,00	x	0,00	15,1	x
406	Topoľčany	35	15	4	54	0,35	0,211	0,28	43,0	x
407	ZMoravce	22	8	2	32	0,31	0,200	0,25	42,5	x
501	Bytča	4	7	1	12	0,67	0,125	0,58	49,5	x
502	Čadca	18	3	2	23	0,22	0,400	0,13	54,6	x
503	DKubín	21	3	0	24	0,13	0,000	0,13	30,2	x
504	KysucNM	9	4	1	14	0,36	0,200	0,29	49,9	x
505	LMikuláš	43	12	1	56	0,23	0,077	0,21	29,3	x
506	Martin	34	8	1	43	0,21	0,111	0,19	26,6	x
507	Námestovo	19	5	0	24	0,21	0,000	0,21	39,3	x
508	Ružomber	20	5	0	25	0,20	0,000	0,20	30,5	x
509	TurčTepl	16	9	0	25	0,36	0,000	0,36	32,0	x
510	Tvrdošín	13	2	0	15	0,13	0,000	0,13	35,9	x
511	Žilina	38	12	3	53	0,28	0,200	0,23	36,4	x
601	BBystrica	30	10	1	41	0,27	0,091	0,24	22,1	x

HZDS 98 pokračovanie										
Cokr	Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koaličnosti	b/d koef. výlučnosti	podpora PV	koef org. zastúpenia
602	BŠtiavnica	9	4	2	15	0,40	0,333	0,27	34,1	x
603	Brezno	20	9	1	30	0,33	0,100	0,30	31,9	x
604	Detva	10	5	0	15	0,33	0,000	0,33	42,4	x
605	Krupina	22	11	1	34	0,35	0,083	0,32	31,2	x
606	Lučenec	45	8	1	54	0,17	0,111	0,15	18,7	x
607	Poltár	19	4	1	24	0,21	0,200	0,17	33,2	x
608	Revúca	34	7	0	41	0,17	0,000	0,17	18,5	x
609	RSobota	93	13	1	107	0,13	0,071	0,12	14,2	x
610	VKrtíš	56	15	0	71	0,21	0,000	0,21	20,3	x
611	Zvolen	15	7	3	25	0,40	0,300	0,28	26,4	x
612	Žarnovica	12	5	1	18	0,33	0,167	0,28	42,5	x
613	ŽiarnH	21	12	1	34	0,38	0,077	0,35	37,6	x
701	Bardejov	59	23	4	86	0,31	0,148	0,27	29,6	x
702	Humenné	40	17	3	60	0,33	0,150	0,28	28,0	x
703	Kežmarok	34	7	0	41	0,17	0,000	0,17	23,4	x
704	Levoča	22	10	1	33	0,33	0,091	0,30	23,3	x
705	Medzilab	12	11	0	23	0,48	0,000	0,48	29,3	x
706	Poprad	20	8	1	29	0,31	0,111	0,28	22,3	x
707	Prešov	72	14	4	90	0,20	0,222	0,16	21,2	x
708	Sabinov	35	7	1	43	0,19	0,125	0,16	32,5	x
709	Snina	22	10	2	34	0,35	0,167	0,29	36,0	x
710	SEubovňa	35	9	0	44	0,20	0,000	0,20	37,2	x
711	Stropkov	27	13	3	43	0,37	0,188	0,30	41,1	x
712	Svidník	43	22	3	68	0,37	0,120	0,32	41,8	x
713	VranovnT	48	18	2	68	0,29	0,100	0,26	31,7	x
801	Gelnica	12	6	2	20	0,40	0,250	0,30	35,0	x
802	KE1	6	0	0	6	0,00	x	0,00	13,3	x
803	KE2	8	0	0	8	0,00	x	0,00	15,1	x
804	KE3	2	0	0	2	0,00	x	0,00	13,0	x
805	KE4	6	0	0	6	0,00	x	0,00	14,3	x
806	KEokolie	103	8	0	111	0,07	0,000	0,07	17,7	x
807	Michalovce	63	15	0	78	0,19	0,000	0,19	25,5	x
808	Rožňava	56	3	3	62	0,10	0,500	0,05	17,2	x
809	Sobrance	29	17	0	46	0,37	0,000	0,37	39,7	x
810	SpišNV	26	7	2	35	0,26	0,222	0,20	26,9	x
811	Trebišov	68	14	0	82	0,17	0,000	0,17	17,4	x
977	Bratislava	1	0	0	1	0,00	x	0,00	18,9	x
999	Košice	1	0	0	1	0,00	x	0,00	14,1	x
SR		2206	602	91	2899	0,24	0,131	0,21	27,0	x

HZDS 02										
Cokr	Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koaličnosti	b/d koef. výlučnosti	podpora PV	koef org. zastúpenia
101	BA1	1	0	0	1	0,000	x	0,00	11,6	x
102	BA2	3	0	0	3	0,000	x	0,00	13,6	x
103	BA3	3	0	0	3	0,000	x	0,00	14,8	x
104	BA4	6	0	0	6	0,000	x	0,00	11,4	x
105	BA5	4	0	0	4	0,000	x	0,00	10,3	x
106	Malacky	22	3	0	25	0,120	0,000	0,12	17,4	x
107	Pezinok	13	4	0	17	0,235	0,000	0,24	19,7	x
108	Senec	27	2	0	29	0,069	0,000	0,07	13,4	x
201	DStreda	66	0	1	67	0,015	1,000	0,00	1,8	x
202	Galanta	34	1	1	36	0,056	0,500	0,03	13,3	x
203	Hlohovec	15	4	4	23	0,348	0,500	0,17	29,4	x
204	Piešťany	24	3	0	27	0,111	0,000	0,11	24,6	x
205	Senica	25	5	1	31	0,194	0,167	0,16	22,9	x
206	Skalica	18	0	3	21	0,143	1,000	0,00	13,6	x
207	Trnava	32	8	5	45	0,289	0,385	0,18	22,7	x
301	Bánovce	24	13	6	43	0,442	0,316	0,30	29,7	0,93
302	Ilava	14	6	1	21	0,333	0,143	0,29	33,2	0,9
303	Myjava	9	0	8	17	0,471	1,000	0,00	30,1	0,76
304	NMestonV	21	7	6	34	0,382	0,462	0,21	28,3	0,88
305	Partizán	16	3	4	23	0,304	0,571	0,13	27,1	0,83
306	PBystrica	11	16	1	28	0,607	0,059	0,57	37,6	0,86
307	Prievidza	32	12	7	51	0,373	0,368	0,24	29,6	0,92
308	Púchov	13	4	4	21	0,381	0,500	0,19	38,1	0,9
309	Trenčín	17	18	2	37	0,541	0,100	0,49	30,0	0,95
401	Komárno	40	1	0	41	0,024	0,000	0,02	4,3	0,56
402	Levice	80	4	5	89	0,101	0,556	0,04	13,4	0,48
403	Nitra	56	5	1	62	0,097	0,167	0,08	24,5	0,85
404	Nzámky	53	7	2	62	0,145	0,222	0,11	14,5	0,44
405	Šaľa	13	0	0	13	0,000	x	0,00	11,5	0,92
406	Topoľčany	37	16	1	54	0,315	0,059	0,30	32,6	0,96
407	ZMoravce	24	8	1	33	0,273	0,111	0,24	31,1	0,91
501	Bytča	5	5	2	12	0,583	0,286	0,42	38,8	x
502	Čadca	15	3	5	23	0,348	0,625	0,13	41,3	x
503	DKubín	20	3	0	23	0,130	0,000	0,13	19,5	x
504	KysucNM	10	3	1	14	0,286	0,250	0,21	38,7	x
505	LMikuláš	42	9	5	56	0,250	0,357	0,16	19,4	x
506	Martin	35	5	2	42	0,167	0,286	0,12	17,0	x
507	Námestovo	22	2	0	24	0,083	0,000	0,08	27,1	x
508	Ružomber	22	0	3	25	0,120	1,000	0,00	22,4	x
509	TurčTepl	18	5	2	25	0,280	0,286	0,20	23,0	x
510	Tvrdošín	12	1	1	14	0,143	0,500	0,07	24,5	x
511	Žilina	42	8	3	53	0,208	0,273	0,15	28,7	x
601	BBystrica	32	8	2	42	0,238	0,200	0,19	15,8	0,48

HZDS 02 pokračovanie										
Cokr	Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koaličnosti	b/d koef. výlučnosti	podpora PV	koef org. zastúpenia
602	BŠtiavnica	11	0	4	15	0,267	1,000	0,00	24,1	0,6
603	Brezno	21	6	3	30	0,300	0,333	0,20	20,6	0,97
604	Detva	9	5	1	15	0,400	0,167	0,33	34,8	0,47
605	Krupina	16	10	10	36	0,556	0,500	0,28	23,5	0,61
606	Lučenec	45	5	4	54	0,167	0,444	0,09	12,4	0,53
607	Poltár	19	4	1	24	0,208	0,200	0,17	15,0	0,82
608	Revúca	34	5	3	42	0,190	0,375	0,12	12,0	0,31
609	RSobota	93	11	3	107	0,131	0,214	0,10	8,3	0,33
610	VKrtíš	64	4	3	71	0,099	0,429	0,06	14,6	0,49
611	Zvolen	13	5	7	25	0,480	0,583	0,20	18,4	0,54
612	Žarnovica	15	3	0	18	0,167	0,000	0,17	29,7	0,89
613	ŽiarnH	24	7	4	35	0,314	0,364	0,20	29,2	0,71
701	Bardejov	46	17	23	86	0,465	0,575	0,20	20,5	0,64
702	Humenné	45	10	6	61	0,262	0,375	0,16	20,4	0,52
703	Kežmarok	35	6	0	41	0,146	0,000	0,15	16,0	0,79
704	Levoča	21	8	4	33	0,364	0,333	0,24	16,1	0,52
705	Medzilab	17	1	5	23	0,261	0,833	0,04	19,4	0,87
706	Poprad	23	2	4	29	0,207	0,667	0,07	14,7	0,62
707	Prešov	68	3	20	91	0,253	0,870	0,03	14,0	0,53
708	Sabinov	36	4	3	43	0,163	0,429	0,09	23,1	0,84
709	Snina	23	7	4	34	0,324	0,364	0,21	25,5	0,65
710	SLubovňa	28	8	8	44	0,364	0,500	0,18	26,6	0,36
711	Stropkov	36	2	4	42	0,143	0,667	0,05	27,8	0,79
712	Svidník	53	6	7	66	0,197	0,538	0,09	25,6	0,57
713	VranovnT	51	9	8	68	0,250	0,471	0,13	24,6	0,74
801	Gelnica	13	4	3	20	0,350	0,429	0,20	20,1	0,95
802	KE1	6	0	0	6	0,000	x	0,00	8,4	x
803	KE2	8	0	0	8	0,000	x	0,00	9,1	x
804	KE3	2	0	0	2	0,000	x	0,00	8,5	x
805	KE4	6	0	0	6	0,000	x	0,00	9,3	x
806	KEokolie	110	2	1	113	0,027	0,333	0,02	11,6	0,18
807	Michalovce	59	16	1	76	0,224	0,059	0,21	18,9	0,69
808	Rožňava	56	2	4	62	0,097	0,667	0,03	9,5	0,44
809	Sobrance	29	0	18	47	0,383	1,000	0,00	28,2	0,79
810	SpišNV	30	1	5	36	0,167	0,833	0,03	18,1	0,61
811	Trebišov	66	9	7	82	0,195	0,438	0,11	12,4	0,54
977	Bratislava	1	0	0	1	0,000	x	0,00	12,2	x
999	Košice	1	0	0	1	0,000	x	0,00	8,9	x
SR		2261	384	268	2913	0,224	0,411	0,13	19,5	x

* Hodnota "x" vyjadruje nemožnosť výpočtu kvôli deleniu nulou. Pri koef. org. zastúpenia vyjadruje nedostupnosť údajov potrebných pre výpočet.

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty, ústredná a krajské kancelárie HZDS.

7.2. Sumár výsledkov meraných hodnôt KDH v jednotlivých okresoch

		KDH 98								
Cokr	Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koaličnosti	b/d koef. výlučnosti	podpora PV	koef org. zastúpenia
101	BA1	0	0	1	1	1,000	1,000	0,00	x	x
102	BA2	1	0	2	3	0,667	1,000	0,00	x	x
103	BA3	0	0	3	3	1,000	1,000	0,00	x	x
104	BA4	3	0	3	6	0,500	1,000	0,00	x	x
105	BA5	2	0	2	4	0,500	1,000	0,00	x	x
106	Malacky	19	5	1	25	0,240	0,167	0,20	x	x
107	Pezinok	15	0	2	17	0,118	1,000	0,00	x	x
108	Senec	24	3	1	28	0,143	0,250	0,11	x	x
201	DStreda	64	0	1	65	0,015	1,000	0,00	x	x
202	Galanta	34	0	1	35	0,029	1,000	0,00	x	x
203	Hlohovec	19	5	0	24	0,208	0,000	0,21	x	x
204	Piešťany	22	3	2	27	0,185	0,400	0,11	x	x
205	Senica	22	5	3	30	0,267	0,375	0,17	x	x
206	Skalica	12	4	5	21	0,429	0,556	0,19	x	x
207	Trnava	39	1	5	45	0,133	0,833	0,02	x	x
301	Bánovce	35	7	1	43	0,186	0,125	0,16	x	x
302	Ilava	16	3	1	20	0,200	0,250	0,15	x	x
303	Myjava	17	0	0	17	0,000	x	0,00	x	x
304	NMestonV	30	0	4	34	0,118	1,000	0,00	x	x
305	Partizán	15	5	3	23	0,348	0,375	0,22	x	x
306	PBystrica	24	4	0	28	0,143	0,000	0,14	x	x
307	Priedviza	46	2	4	52	0,115	0,667	0,04	x	x
308	Púchov	18	2	1	21	0,143	0,333	0,10	x	x
309	Trenčín	33	1	3	37	0,108	0,750	0,03	x	x
401	Komárno	41	0	0	41	0,000	x	0,00	x	x
402	Levice	81	2	6	89	0,090	0,750	0,02	x	x
403	Nitra	52	4	1	57	0,088	0,200	0,07	x	x
404	Nzámky	58	2	1	61	0,049	0,333	0,03	x	x
405	Šaľa	11	1	1	13	0,154	0,500	0,08	x	x
406	Topoľčany	46	6	2	54	0,148	0,250	0,11	x	x
407	ZMoravce	28	2	2	32	0,125	0,500	0,06	x	x
501	Bytča	12	0	0	12	0,000	x	0,00	x	x
502	Čadca	22	0	1	23	0,043	1,000	0,00	x	x
503	DKubín	19	5	0	24	0,208	0,000	0,21	x	x
504	KysucNM	13	1	0	14	0,071	0,000	0,07	x	x
505	LMikuláš	53	1	2	56	0,054	0,667	0,02	x	x
506	Martin	39	0	4	43	0,093	1,000	0,00	x	x
507	Námestovo	18	3	3	24	0,250	0,500	0,13	x	x
508	Ružomber	20	4	1	25	0,200	0,200	0,16	x	x
509	TurčTepl	24	0	1	25	0,040	1,000	0,00	x	x
510	Tvrdošín	13	2	0	15	0,133	0,000	0,13	x	x
511	Žilina	47	5	1	53	0,113	0,167	0,09	x	x
601	BBystrica	37	4	0	41	0,098	0,000	0,10	x	x

KDH 98 pokračovanie										
Cokr	Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koaličnosti	b/d koef. výlučnosti	podpora PV	koef org. zastúpenia
602	BŠtiavnica	15	0	0	15	0,000	x	0,00	x	x
603	Brezno	28	0	2	30	0,067	1,000	0,00	x	x
604	Detva	14	1	0	15	0,067	0,000	0,07	x	x
605	Krupina	30	3	1	34	0,118	0,250	0,09	x	x
606	Lučenec	53	0	1	54	0,019	1,000	0,00	x	x
607	Poltár	23	1	0	24	0,042	0,000	0,04	x	x
608	Revúca	38	0	3	41	0,073	1,000	0,00	x	x
609	RSobota	105	2	0	107	0,019	0,000	0,02	x	x
610	VKrtíš	65	0	6	71	0,085	1,000	0,00	x	x
611	Zvolen	24	0	1	25	0,040	1,000	0,00	x	x
612	Žarnovica	17	1	0	18	0,056	0,000	0,06	x	x
613	ŽiarnH	31	0	3	34	0,088	1,000	0,00	x	x
701	Bardejov	66	6	14	86	0,233	0,700	0,07	x	x
702	Humenné	51	7	2	60	0,150	0,222	0,12	x	x
703	Kežmarok	33	6	2	41	0,195	0,250	0,15	x	x
704	Levoča	19	10	4	33	0,424	0,286	0,30	x	x
705	Medzilab	23	0	0	23	0,000	x	0,00	x	x
706	Poprad	24	3	2	29	0,172	0,400	0,10	x	x
707	Prešov	63	22	5	90	0,300	0,185	0,24	x	x
708	Sabinov	30	9	4	43	0,302	0,308	0,21	x	x
709	Snina	31	2	1	34	0,088	0,333	0,06	x	x
710	SĽubovňa	39	4	1	44	0,114	0,200	0,09	x	x
711	Stropkov	39	3	1	43	0,093	0,250	0,07	x	x
712	Svidník	61	6	1	68	0,103	0,143	0,09	x	x
713	VranovnT	62	2	4	68	0,088	0,667	0,03	x	x
801	Gelnica	17	2	1	20	0,150	0,333	0,10	x	x
802	KE1	4	0	2	6	0,333	1,000	0,00	x	x
803	KE2	5	0	3	8	0,375	1,000	0,00	x	x
804	KE3	0	0	2	2	1,000	1,000	0,00	x	x
805	KE4	3	2	1	6	0,500	0,333	0,33	x	x
806	KEokolie	84	19	8	111	0,243	0,296	0,17	x	x
807	Michalovce	69	4	5	78	0,115	0,556	0,05	x	x
808	Rožňava	61	1	0	62	0,016	0,000	0,02	x	x
809	Sobrance	43	3	0	46	0,065	0,000	0,07	x	x
810	SpišNV	27	5	3	35	0,229	0,375	0,14	x	x
811	Trebišov	76	4	2	82	0,073	0,333	0,05	x	x
977	Bratislava	0	0	1	1	1,000	1,000	0,00	x	x
999	Košice	1	0	0	1	0,000	x	0,00	x	x
SR		2518	220	161	2899	0,131	0,423	0,08	x	x

KDH 02										
Cokr	Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koaličnosti	b/d koef. výlučnosti	podpora PV	koef org. zastúpenia
101	BA1	0	0	1	1	1,000	1,000	0,00	10,6	x
102	BA2	0	0	3	3	1,000	1,000	0,00	7,0	x
103	BA3	2	0	1	3	0,333	1,000	0,00	7,8	x
104	BA4	4	0	2	6	0,333	1,000	0,00	8,0	x
105	BA5	1	2	1	4	0,750	0,333	0,50	6,5	x
106	Malacky	22	2	1	25	0,120	0,333	0,08	7,2	0,58
107	Pezinok	16	0	1	17	0,059	1,000	0,00	8,2	0,71
108	Senec	24	3	2	29	0,172	0,400	0,10	5,9	0,38
201	DStreda	67	0	0	67	0,000	x	0,00	0,7	0,04
202	Galanta	35	1	0	36	0,028	0,000	0,03	3,5	0,36
203	Hlohovec	18	4	1	23	0,217	0,200	0,17	9,7	0,5
204	Piešťany	26	1	0	27	0,037	0,000	0,04	10,1	0,48
205	Senica	21	9	1	31	0,323	0,100	0,29	11,3	0,65
206	Skalica	16	0	5	21	0,238	1,000	0,00	13,5	0,76
207	Trnava	37	5	3	45	0,178	0,375	0,11	11,4	0,93
301	Bánovce	37	6	0	43	0,140	0,000	0,14	9,2	0,3
302	Ilava	15	2	4	21	0,286	0,667	0,10	8,3	0,48
303	Myjava	17	0	0	17	0,000	x	0,00	2,0	0,12
304	NMestonV	30	1	3	34	0,118	0,750	0,03	8,3	0,32
305	Partizán	19	3	1	23	0,174	0,250	0,13	10,8	0,74
306	PBystrica	26	2	0	28	0,071	0,000	0,07	7,9	0,61
307	Prievidza	45	1	5	51	0,118	0,833	0,02	6,1	0,38
308	Púchov	18	1	2	21	0,143	0,667	0,05	8,9	0,62
309	Trenčín	30	4	3	37	0,189	0,429	0,11	9,8	0,86
401	Komárno	40	0	1	41	0,024	1,000	0,00	0,8	0,1
402	Levice	83	2	4	89	0,067	0,667	0,02	4,8	0,26
403	Nitra	54	5	3	62	0,129	0,375	0,08	7,5	0,37
404	Nzámky	59	2	1	62	0,048	0,333	0,03	3,6	0,32
405	Šaľa	13	0	0	13	0,000	x	0,00	3,6	0,31
406	Topoľčany	46	7	1	54	0,148	0,125	0,13	9,4	0,44
407	ZMoravce	32	0	1	33	0,030	1,000	0,00	9,7	0,52
501	Bytča	12	0	0	12	0,000	x	0,00	9,8	0,5
502	Čadca	21	2	0	23	0,087	0,000	0,09	8,2	0,74
503	DKubín	16	6	1	23	0,304	0,143	0,26	19,9	0,58
504	KysucNM	13	1	0	14	0,071	0,000	0,07	7,3	0,71
505	LMikuláš	54	1	1	56	0,036	0,500	0,02	5,2	0,13
506	Martin	41	0	1	42	0,024	1,000	0,00	5,9	0,26
507	Námestovo	17	6	1	24	0,292	0,143	0,25	23,6	0,63
508	Ružomber	19	4	2	25	0,240	0,333	0,16	16,8	0,8
509	TurčTepl	25	0	0	25	0,000	x	0,00	4,7	0,23
510	Tvrdošín	10	4	0	14	0,286	0,000	0,29	22,9	1
511	Žilina	50	2	1	53	0,057	0,333	0,04	8,4	0,42
601	BBystrica	38	3	1	42	0,095	0,250	0,07	6,3	0,19

KDĤ 02 pokračovanie										
Cokr	Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koaličnosti	b/d koef. výlučnosti	podpora PV	koef org. zastúpenia
602	BŠtiavnica	11	0	4	15	0,267	1,000	0,00	9,2	0,47
603	Brezno	21	6	3	30	0,300	0,333	0,20	5,6	0,27
604	Detva	9	5	1	15	0,400	0,167	0,33	7,2	0,47
605	Krupina	16	10	10	36	0,556	0,500	0,28	10,2	0,14
606	Lučenec	45	5	4	54	0,167	0,444	0,09	2,6	0,09
607	Poltár	19	4	1	24	0,208	0,200	0,17	3,8	0,18
608	Revúca	34	5	3	42	0,190	0,375	0,12	2,6	0,12
609	RSobota	93	11	3	107	0,131	0,214	0,10	1,5	0,04
610	VKrtíš	64	4	3	71	0,099	0,429	0,06	2,4	0,06
611	Zvolen	13	5	7	25	0,480	0,583	0,20	5,7	0,31
612	Žarnovica	15	3	0	18	0,167	0,000	0,17	8,1	0,28
613	ŽiarnH	24	7	4	35	0,314	0,364	0,20	6,2	0,11
701	Bardejov	46	17	23	86	0,465	0,575	0,20	15,8	0,27
702	Humenné	45	10	6	61	0,262	0,375	0,16	14,8	0,32
703	Kežmarok	35	6	0	41	0,146	0,000	0,15	17,0	0,21
704	Levoča	21	8	4	33	0,364	0,333	0,24	19,1	0,42
705	Medzilab	17	1	5	23	0,261	0,833	0,04	4,5	0,43
706	Poprad	23	2	4	29	0,207	0,667	0,07	11,3	0,79
707	Prešov	68	3	20	91	0,253	0,870	0,03	15,6	0,44
708	Sabinov	36	4	3	43	0,163	0,429	0,09	15,2	0,26
709	Snina	23	7	4	34	0,324	0,364	0,21	10,3	0,29
710	Sľubovňa	28	8	8	44	0,364	0,500	0,18	14,0	0,27
711	Stropkov	36	2	4	42	0,143	0,667	0,05	11,9	0,14
712	Svidník	53	6	7	66	0,197	0,538	0,09	8,9	0,12
713	VranovŤ	51	9	8	68	0,250	0,471	0,13	13,5	0,32
801	Gelnica	13	4	3	20	0,350	0,429	0,20	7,9	0,35
802	KE1	6	0	0	6	0,000	x	0,00	7,7	x
803	KE2	8	0	0	8	0,000	x	0,00	7,4	x
804	KE3	2	0	0	2	0,000	x	0,00	6,3	x
805	KE4	6	0	0	6	0,000	x	0,00	8,1	x
806	KEokolie	110	2	1	113	0,027	0,333	0,02	8,5	0,26
807	Michalovce	59	16	1	76	0,224	0,059	0,21	8,1	0,32
808	Rožňava	56	2	4	62	0,097	0,667	0,03	1,4	0,13
809	Sobrance	29	0	18	47	0,383	1,000	0,00	9,5	0,34
810	SpišNV	30	1	5	36	0,167	0,833	0,03	11,3	0,94
811	Trebišov	66	9	7	82	0,195	0,438	0,11	7,3	0,46
977	Bratislava	1	0	0	1	0,000	x	0,00	7,6	x
999	Košice	1	0	0	1	0,000	x	0,00	7,5	x
SR		2261	384	268	2913	0,224	0,411	0,13	8,3	0,36

* Hodnota "x" vyjadruje nemožnosť výpočtu kvôli deleniu nulou. Pri koef. org. zastúpenia vyjadruje nedostupnosť údajov potrebných pre výpočet.

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty, ústredná kancelária KDĤ.

7.3. Sumár výsledkov meraných hodnôt ANO v jednotlivých okresoch

		ANO 02								
Cokr	Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koaličnosti	b/d koef. výlučnosti	podpora PV	koef org. zastúpenia
101	BA1	1	0	0	1	0,000	x	0,00	5,4	x
102	BA2	1	0	2	3	0,667	1,000	0,00	6,7	x
103	BA3	3	0	0	3	0,000	x	0,00	6,9	x
104	BA4	4	0	2	6	0,333	1,000	0,00	8,0	x
105	BA5	2	0	2	4	0,500	1,000	0,00	8,1	x
106	Malacky	24	0	1	25	0,040	1,000	0,00	8,9	0,12
107	Pezinok	15	0	2	17	0,118	1,000	0,00	7,7	0,12
108	Senec	29	0	0	29	0,000	x	0,00	6,5	0,1
201	DStreda	65	2	0	67	0,030	0,000	0,03	1,7	0,12
202	Galanta	35	0	1	36	0,028	1,000	0,00	4,3	0,19
203	Hlohovec	18	0	5	23	0,217	1,000	0,00	4,5	0,08
204	Piešťany	24	3	0	27	0,111	0,000	0,11	7,3	0,19
205	Senica	30	0	1	31	0,032	1,000	0,00	6,0	0,1
206	Skalica	19	0	2	21	0,095	1,000	0,00	7,6	0,19
207	Trnava	43	1	1	45	0,044	0,500	0,02	4,9	0,31
301	Bánovce	41	0	2	43	0,047	1,000	0,00	5,7	0,12
302	Ilava	18	0	3	21	0,143	1,000	0,00	5,9	0,1
303	Myjava	10	0	7	17	0,412	1,000	0,00	8,4	0,35
304	NMestonV	33	0	1	34	0,029	1,000	0,00	5,7	0,09
305	Partizán	21	0	2	23	0,087	1,000	0,00	6,6	0,13
306	PBystrica	28	0	0	28	0,000	x	0,00	4,7	0,11
307	Prievidza	48	0	3	51	0,059	1,000	0,00	7,3	0,21
308	Púchov	21	0	0	21	0,000	x	0,00	4,6	0,1
309	Trenčín	34	0	3	37	0,081	1,000	0,00	5,8	0,19
401	Komárno	40	0	1	41	0,024	1,000	0,00	3,7	0,12
402	Levice	86	0	3	89	0,034	1,000	0,00	8,0	0,08
403	Nitra	60	0	2	62	0,032	1,000	0,00	6,7	0,1
404	Nzámky	62	0	0	62	0,000	x	0,00	6,2	0,08
405	Šaľa	13	0	0	13	0,000	x	0,00	5,7	0,08
406	Topoľčany	51	2	1	54	0,056	0,333	0,04	5,8	0,11
407	ZMoravce	33	0	0	33	0,000	x	0,00	6,1	0,18
501	Bytča	12	0	0	12	0,000	x	0,00	3,9	0,33
502	Čadca	23	0	0	23	0,000	x	0,00	3,2	0,13
503	DKubín	21	1	1	23	0,087	0,500	0,04	6,8	0,08
504	KysucNM	14	0	0	14	0,000	x	0,00	4,3	0,36
505	LMikuláš	49	3	4	56	0,125	0,571	0,05	15,3	0,14
506	Martin	41	0	1	42	0,024	1,000	0,00	9,9	0,16
507	Námestovo	24	0	0	24	0,000	x	0,00	4,5	0,08
508	Ružomber	24	0	1	25	0,040	1,000	0,00	8,7	0,08
509	TurčTepl	25	0	0	25	0,000	x	0,00	9,1	0,12
510	Tvrdošín	14	0	0	14	0,000	x	0,00	4,4	0,13
511	Žilina	53	0	0	53	0,000	x	0,00	5,3	0,19
601	BBystrica	38	2	2	42	0,095	0,500	0,05	12,3	0,1

ANO 02 pokračovanie									
Okres	A iný starosta	B vlastný starosta	C koaličný starosta	D spolu	(b+c)/d koef. úspešnosti	c/(b+c) koef. koalič.	b/d koef. výluč.	podpora PV	koef org. zastúpenia
BŠtiavnica	12	0	3	15	0,200	1,000	0,00	10,1	0,13
Brezno	27	0	3	30	0,100	1,000	0,00	10,8	0,3
Detva	15	0	0	15	0,000	x	0,00	7,9	0,27
Krupina	29	0	7	36	0,194	1,000	0,00	10,2	0,08
Lučenec	50	1	3	54	0,074	0,750	0,02	9,8	0,11
Poltár	22	0	2	24	0,083	1,000	0,00	7,6	0,18
Revúca	41	1	0	42	0,024	0,000	0,02	10,2	0,26
RSobota	97	9	1	107	0,093	0,100	0,08	8,2	0,09
VKrtíš	60	4	7	71	0,155	0,636	0,06	7,3	0,03
Zvolen	23	0	2	25	0,080	1,000	0,00	12,5	0,12
Žarnovica	17	1	0	18	0,056	0,000	0,06	8,8	0,44
ŽiarnH	31	0	4	35	0,114	1,000	0,00	10,4	0,09
Bardejov	70	3	13	86	0,186	0,813	0,03	7,7	0,05
Humenné	57	1	3	61	0,066	0,750	0,02	10,8	0,4
Kežmarok	38	1	2	41	0,073	0,667	0,02	13,9	0,12
Levoča	29	0	4	33	0,121	1,000	0,00	11,1	0,09
Medzilab	16	3	4	23	0,304	0,571	0,13	6,7	0,09
Poprad	23	2	4	29	0,207	0,667	0,07	13,6	0,34
Prešov	84	2	5	91	0,077	0,714	0,02	11,2	0,12
Sabinov	36	1	6	43	0,163	0,857	0,02	8,5	0,09
Snina	31	0	3	34	0,088	1,000	0,00	7,3	0,06
SĽubovňa	41	2	1	44	0,068	0,333	0,05	7,0	0,16
Stropkov	20	0	22	42	0,524	1,000	0,00	9,2	0,09
Svidník	57	1	8	66	0,136	0,889	0,02	7,7	0,07
VranovnT	55	0	13	68	0,191	1,000	0,00	8,5	0,04
Gelnica	19	1	0	20	0,050	0,000	0,05	9,6	0,2
KE1	6	0	0	6	0,000	x	0,00	12,9	x
KE2	7	0	1	8	0,125	1,000	0,00	14,7	x
KE3	1	0	1	2	0,500	1,000	0,00	15,1	x
KE4	6	0	0	6	0,000	x	0,00	13,1	x
KEokolie	106	5	2	113	0,062	0,286	0,04	11,4	0,1
Michalovce	70	1	5	76	0,079	0,833	0,01	9,9	0,03
Rožňava	59	1	2	62	0,048	0,667	0,02	7,4	0,03
Sobrance	45	2	0	47	0,043	0,000	0,04	7,9	0,04
SpišNV	25	1	10	36	0,306	0,909	0,03	12,0	0,17
Trebišov	71	2	9	82	0,134	0,818	0,02	10,6	0,12
Bratislava	0	0	1	1	1,000	1,000	0,00	7,2	x
Košice	0	0	1	1	1,000	1,000	0,00	13,8	x
SR	2646	59	208	2913	0,092	0,779	0,02	8,0	0,130

* hodnota "x" vyjadruje nemožnosť výpočtu kvôli deleniu nulou. Pri koef. org. zastúpenia vyjadruje nedostupnosť údajov potrebných pre výpočet

Zdroj: Štatistický úrad, vlastné prepočty, ústredná kancelária ANO

POCOBKAT * KoalKD98 Crosstabulation

		KoalKD98			Total
		1	2	3	
POCOBKAT 1	Count	30	3	1	34
	% within POCOBKAT	88,2%	8,8%	2,9%	100,0%
	% within KoalKD98	21,3%	20,0%	20,0%	21,1%
	% of Total	18,6%	1,9%	,6%	21,1%
2	Count	37	7	1	45
	% within POCOBKAT	82,2%	15,6%	2,2%	100,0%
	% within KoalKD98	26,2%	46,7%	20,0%	28,0%
	% of Total	23,0%	4,3%	,6%	28,0%
3	Count	23	3	3	29
	% within POCOBKAT	79,3%	10,3%	10,3%	100,0%
	% within KoalKD98	16,3%	20,0%	60,0%	18,0%
	% of Total	14,3%	1,9%	1,9%	18,0%
4	Count	17	2		19
	% within POCOBKAT	89,5%	10,5%		100,0%
	% within KoalKD98	12,1%	13,3%		11,8%
	% of Total	10,6%	1,2%		11,8%
5	Count	34			34
	% within POCOBKAT	100,0%			100,0%
	% within KoalKD98	24,1%			21,1%
	% of Total	21,1%			21,1%
Total	Count	141	15	5	161
	% within POCOBKAT	87,6%	9,3%	3,1%	100,0%
	% within KoalKD98	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	87,6%	9,3%	3,1%	100,0%

Tab. 7.4. Koalice KDH vo volbách 1998 podla veľkosti obcí.

POCOBKAT * KOALKDH02 Crosstabulation

		KOALKDH02			Total
		1	2	3	
POCOBKAT 1	Count	34	14	6	54
	% within POCOBKAT	63,0%	25,9%	11,1%	100,0%
	% within KOALKDH02	28,3%	31,1%	33,3%	29,5%
	% of Total	18,6%	7,7%	3,3%	29,5%
2	Count	32	12	3	47
	% within POCOBKAT	68,1%	25,5%	6,4%	100,0%
	% within KOALKDH02	26,7%	26,7%	16,7%	25,7%
	% of Total	17,5%	6,6%	1,6%	25,7%
3	Count	24	2	3	29
	% within POCOBKAT	82,8%	6,9%	10,3%	100,0%
	% within KOALKDH02	20,0%	4,4%	16,7%	15,8%
	% of Total	13,1%	1,1%	1,6%	15,8%
4	Count	9	3	6	18
	% within POCOBKAT	50,0%	16,7%	33,3%	100,0%
	% within KOALKDH02	7,5%	6,7%	33,3%	9,8%
	% of Total	4,9%	1,6%	3,3%	9,8%
5	Count	21	14		35
	% within POCOBKAT	60,0%	40,0%		100,0%
	% within KOALKDH02	17,5%	31,1%		19,1%
	% of Total	11,5%	7,7%		19,1%
Total	Count	120	45	18	183
	% within POCOBKAT	65,6%	24,6%	9,8%	100,0%
	% within KOALKDH02	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	65,6%	24,6%	9,8%	100,0%

Tab. 7.5. Koalice KDH vo volbách 2002 podla veľkosti obcí.

POCOB_kat * KOALHZDS98 Crosstabulation

		KOALHZDS98			Total
		1	2	3	
POCOB_kat 1	Count	7	4	13	24
	% within POCOB_kat	29,2%	16,7%	54,2%	100,0%
	% within KOALHZDS98	22,6%	21,1%	31,7%	26,4%
	% of Total	7,7%	4,4%	14,3%	26,4%
2	Count	7	5	12	24
	% within POCOB_kat	29,2%	20,8%	50,0%	100,0%
	% within KOALHZDS98	22,6%	26,3%	29,3%	26,4%
	% of Total	7,7%	5,5%	13,2%	26,4%
3	Count	4	4	10	18
	% within POCOB_kat	22,2%	22,2%	55,6%	100,0%
	% within KOALHZDS98	12,9%	21,1%	24,4%	19,8%
	% of Total	4,4%	4,4%	11,0%	19,8%
4	Count	6	3	6	15
	% within POCOB_kat	40,0%	20,0%	40,0%	100,0%
	% within KOALHZDS98	19,4%	15,8%	14,6%	16,5%
	% of Total	6,6%	3,3%	6,6%	16,5%
5	Count	7	3		10
	% within POCOB_kat	70,0%	30,0%		100,0%
	% within KOALHZDS98	22,6%	15,8%		11,0%
	% of Total	7,7%	3,3%		11,0%
Total	Count	31	19	41	91
	% within POCOB_kat	34,1%	20,9%	45,1%	100,0%
	% within KOALHZDS98	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	34,1%	20,9%	45,1%	100,0%

Tab. 7.6. Koalice HZDS vo volbách 1998 podla veľkosti obcí.

POCOBKAT * KOALHZDS02 Crosstabulation

		KOALHZDS02			Total
		1	2	3	
POCOBKAT 1	Count	80	20	11	111
	% within POCOBKAT	72,1%	18,0%	9,9%	100,0%
	% within KOALHZDS02	41,7%	33,9%	64,7%	41,4%
	% of Total	29,9%	7,5%	4,1%	41,4%
2	Count	42	17	4	63
	% within POCOBKAT	66,7%	27,0%	6,3%	100,0%
	% within KOALHZDS02	21,9%	28,8%	23,5%	23,5%
	% of Total	15,7%	6,3%	1,5%	23,5%
3	Count	32	8	2	42
	% within POCOBKAT	76,2%	19,0%	4,8%	100,0%
	% within KOALHZDS02	16,7%	13,6%	11,8%	15,7%
	% of Total	11,9%	3,0%	,7%	15,7%
4	Count	21	7		28
	% within POCOBKAT	75,0%	25,0%		100,0%
	% within KOALHZDS02	10,9%	11,9%		10,4%
	% of Total	7,8%	2,6%		10,4%
5	Count	17	7		24
	% within POCOBKAT	70,8%	29,2%		100,0%
	% within KOALHZDS02	8,9%	11,9%		9,0%
	% of Total	6,3%	2,6%		9,0%
Total	Count	192	59	17	268
	% within POCOBKAT	71,6%	22,0%	6,3%	100,0%
	% within KOALHZDS02	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	71,6%	22,0%	6,3%	100,0%

Tab. 7.7. Koalice HZDS vo volbách 2002 podla veľkosti obcí.

POCOBKAT * KOALANO02 Crosstabulation

		KOALANO02			Total
		1	2	3	
POCOBKAT 1	Count	22	24	24	70
	% within POCOBKAT	31,4%	34,3%	34,3%	100,0%
	% within KOALANO02	30,6%	32,4%	38,7%	33,7%
	% of Total	10,6%	11,5%	11,5%	33,7%
2	Count	18	17	17	52
	% within POCOBKAT	34,6%	32,7%	32,7%	100,0%
	% within KOALANO02	25,0%	23,0%	27,4%	25,0%
	% of Total	8,7%	8,2%	8,2%	25,0%
3	Count	11	9	12	32
	% within POCOBKAT	34,4%	28,1%	37,5%	100,0%
	% within KOALANO02	15,3%	12,2%	19,4%	15,4%
	% of Total	5,3%	4,3%	5,8%	15,4%
4	Count	4	6	5	15
	% within POCOBKAT	26,7%	40,0%	33,3%	100,0%
	% within KOALANO02	5,6%	8,1%	8,1%	7,2%
	% of Total	1,9%	2,9%	2,4%	7,2%
5	Count	17	18	4	39
	% within POCOBKAT	43,6%	46,2%	10,3%	100,0%
	% within KOALANO02	23,6%	24,3%	6,5%	18,8%
	% of Total	8,2%	8,7%	1,9%	18,8%
Total	Count	72	74	62	208
	% within POCOBKAT	34,6%	35,6%	29,8%	100,0%
	% within KOALANO02	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	% of Total	34,6%	35,6%	29,8%	100,0%

Tab. 7.8. Koalice ANO vo volbách 2002 podla veľkosti obcí.

POCOBKAT * KOALALL02 Crosstabulation

		KOALALL02			Total
		1	2	3	
POCOBKAT 1	Count	121	63		184
	% within POCOBKAT	65,8%	34,2%		100,0%
	% within KOALALL02	36,9%	35,2%		36,3%
	% of Total	23,9%	12,4%		36,3%
2	Count	81	44		125
	% within POCOBKAT	64,8%	35,2%		100,0%
	% within KOALALL02	24,7%	24,6%		24,7%
	% of Total	16,0%	8,7%		24,7%
3	Count	60	24		84
	% within POCOBKAT	71,4%	28,6%		100,0%
	% within KOALALL02	18,3%	13,4%		16,6%
	% of Total	11,8%	4,7%		16,6%
4	Count	29	20		49
	% within POCOBKAT	59,2%	40,8%		100,0%
	% within KOALALL02	8,8%	11,2%		9,7%
	% of Total	5,7%	3,9%		9,7%
5	Count	37	28		65
	% within POCOBKAT	56,9%	43,1%		100,0%
	% within KOALALL02	11,3%	15,6%		12,8%
	% of Total	7,3%	5,5%		12,8%
Total	Count	328	179		507
	% within POCOBKAT	64,7%	35,3%		100,0%
	% within KOALALL02	100,0%	100,0%		100,0%
	% of Total	64,7%	35,3%		100,0%

Tab. 7.9. Koalice všetkých strán vo volbách 2002 podla veľkosti obcí.